

BAHÁ'U'LLÁH

Bahá'í mezinárodní společenství
Centrum pro informování veřejnosti
New York

☐ Nakladatelství Bahá'í spol. s r.o. 1992
P.O. Box 627, 661 27 Brno 2

Vydal TISK, knižní výroba, s. p., Brno,
Odštěpný závod, Přerov

ISBN 80-85478-01-3

BAHÁ'U'LLÁH

Blíží se příchod nového tisíciletí a s ním i neodkladná potřeba lidstva najít jednotící vizi podstaty člověka a společnosti. V končícím století byla odpovědí lidstva na tento podnět série ideologických převratů, které zachvátily celý svět. Nyní se však ukazuje, že sama jejich podstata nesla v sobě zárodek budoucího zániku. Nadšení, vkládané do tohoto boje bez ohledu na skličující výsledek, svědčí o hloubce této potřeby. Avšak bez společného pohledu na dějinný průběh a směr vývoje člověka je nemyslitelné položit základy celosvětové společnosti, ke které by se mohlo lidstvo upnout.

Taková vize je rozvíjena v písmech Bahá'u'lláha, Proroka žijícího v 19. století, jehož rostoucí vliv je nejpozoruhodnějším jevem současných dějin náboženství. Bahá'u'lláh (1) se narodil 12. listopadu 1817 v Persii a ve věku 27 let započal misi, která si postupně získala mysl a oddanost několika miliónů lidí prakticky každé rasy, kultury, třídy a národa na Zemi. Tento fenomén nemá obdoby v současném světě, ale styčné body je možno vypořádat v postupných změnách směru vývoje v historii lidstva, protože Bahá'u'lláh se neprohlásil za nikoho menšího než Posla Božího pro věk dospělosti lidstva, Nositele Božího Zjevení, které naplní přísliby dřívějších náboženství a vytvoří duchovní pilíře pro sjednocení národů světa.

Ne-li nic jiného, pak určitě výsledky Bahá'u'lláhova života a učení by měly upoutat naléhavou pozornost kohokoli, kdo věří, že přirozenost člověka je ve své podstatě duchovní a že budoucí uspořádání naší planety musí být tímto aspektem prodchnuto. Dokumentace je připravena k podrobnému prozkoumání. Ve své historii má lidstvo vůbec poprvé dostupné detailní a ověřitelné záznamy o vzniku nezávislého náboženského systému a o životě jeho Proroka. Rovněž tak viditelný je i ohlas, který víra vyvolala, a to skrze vznik celosvětového společenství, které právem tvrdí, že je mikrojednotkou lidstva. (2)

Během prvních desetiletí našeho století byl tento vývoj poměrně nezřetelný. Bahá'u'lláhovy spisy zakazují násilné převracení na víru, kterým bylo prezentováno mnoho náboženských poselství. Stejně tak Bahá'í společenství dávalo přednost zakládání skupin na místních úrovních, což nevytvářelo podmínky pro rychlou a silnou koncentraci následovníků v některé zemi nebo mobilizaci zdrojů pro rozsáhlejší programy informování veřejnosti. Arnold Toynbee, zaujat tímto fenoménem, který by mohl předznamenat vznik nového celosvětového náboženství, napsal v 50. letech, že Bahá'í víra byla tehdy známa průměrně vzdělanému obyvateli Západu asi tak, jako křesťanství odpovídajícím třídám Římské říše během druhého století po Kristu. (3)

V posledních letech se situace s rychlým početním růstem společenství Bahá'í v různých zemích dramaticky změnila. Ve světě prakticky neexistuje oblast, kde by nezapoustěl kořeny život inspirovaný učením Bahá'u'lláha. Respekt, který získávají Bahá'í projekty společenského a ekonomického rozvoje ve vládních a akademických kruzích i v OSN, stále více podněcuje nezaujaté a důkladné prozkoumání podnětů, skrývajících se za procesem společenské proměny, který je ve světě svou podstatou jedinečný.

O povaze vznikajícího podnětu nejsou pochyby. Bahá'u'lláhovy spisy pokrývají mimořádnou šíři jevů, od společenských témat, jako je například rasová integrita, rovnoprávnost obou pohlaví, odzbrojení, až po otázky dotýkající se nejnějnějšího života lidské duše. Autentické texty, mnohé z nich napsané Jeho vlastní rukou, jiné diktované a ověřené, jsou pečlivě uchovávány. Byly systematicky překládány do více než 800 jazyků a výběr z Bahá'u'lláhových spisů se tak stával dostupným lidem téměř na celém světě.

Zrod nového Zjevení

Bahá'u'lláhova mise začala v teheránské podzemní vězeňské kobce v srpnu 1852. Přestože se narodil v prominentní rodině, která mohla vystopovat své předky až k nejvýznamnějším dynastiím v historii Perské říše, odmítl rýsujiící se kariéru vládního ministra, a namísto toho věnoval svou energii filantropickým činům, díky kterým počátkem 40. let minulého století široce proslul jako "Otec chudých". Jeho výsadní postavení se však rychle zhroutilo po roce 1844, kdy se stal jedním z vedoucích zastánců hnutí, které mělo změnit průběh historie Jeho země.

Počátek devatenáctého století byl v mnoha zemích obdobím očekávání Spasitele. Opravdoví věřící silně rozrušení důsledky vědeckého výzkumu a zprůměrnování se obraceli k Písmům svých věr a hledali v nich pochopení stále se zrychlujícího procesu změn. V Evropě a Americe skupiny jako Templáři a Millerité věřily, že našly v křesťanských spisech důkazy podporující jejich přesvědčení, že historie končí a Kristův návrat je na dosah ruky. Podobný kvas propukl i na Středním Východě s přesvědčením, že naplnění různých proroctví Koránu a islámské tradice je věcí bezprostřední budoucnosti.

Zjevně nejdramatičtější z těchto hnutí předpovídajících příchod zlatého věku vzniklo v Persii kolem osoby a učení mladého kupce z města Shiraz, dějinám známého jako Báb /Brána/ (4). Po devět let, od roku 1844 do roku 1853, byli Peršané všech tříd zachvázeni bouří naděje a vzruchu, která propukla po Bábově vyhlášení, že Den boží je na dosah ruky a že On sám je Přislíbeným písem islámu. Jak řekl, lidstvo stojí na prahu éry, která bude znamenat změnu všech aspektů života. Dosud nemyslitelné oblasti učenosti v tomto novém věku dovolí i dítěti překonat neuvěřitelnější z tehdejších učenců. Lidstvo bylo povoláno Bohem, aby dosáhlo těchto změn proměnou svého morálního a duchovního života. Jeho vlastním poselstvím bylo připravit lidstvo pro událost, která je nejniternější podstatou tohoto vývoje, příchod následovníky všech náboženství očekávaného univerzálního Posla Božího, "Toho, Jehož Bůh projeví".(5)

Toto prohlášení vyvolalo zběsilý odpor muslimského kněžstva, které učilo, že proces Božího Zjevení skončil Mohamedem a jakékoli tvrzení opaku je projevem odpadlictví, které se třesá smrtí. Jejich popírání Bába brzy našlo oporu v perských úřadech. Tisíce následovníků nové víry zahynulo v sérii otravných masakrů, které probíhaly po celé zemi a Báb byl veřejně popraven 9. července 1850.(6) V době rostoucí zainteresovanosti Západu na Orient tyto události vyvolaly zájem a soucit vlivných evropských kruhů. Vznesenost Bábova života a učení, hrdinství Jeho následovníků a touha po zásadních reformách, které by osvětlily pochmurnou zemi, vyvolaly silný zájem osobností počínaje Ernestem Renanem a Lvem Tolstým až po Sarah Bernhardt a hraběte de Gobineau. (7)

Za své vůdčí postavení při obraně Bábovy věci byl Bahá'u'lláh zatčen a pěšky v řetězech deportován do Teheránu. Do určité míry chráněn působivou osobní pověstí a společenským postavením Svě rodiny, stejně tak jako protesty, které pogromy na Bábí vyvolaly u západních velvyslanectví, nebyl odsouzen k smrti, jak naléhaly vlivné postavy na královském dvoře. Namísto toho byl uvržen do pověstné Sýáh-Chál, "Černé jámy", hluboké, havěti zamořené kobky, která byla vytvořena v jedné z opuštěných městských nádrží. Bez obžaloby a bez možnosti odvolání byl společně se svými asi třiceti druhy uvězněn v temnotách a špině této díry, obklopen těžkými zločinci, z nichž mnozí byli odsouzeni k smrti. Kolem Bahá'u'lláhova krku byl upevněn těžký řetěz, v trestaneckých kruzích tak pověstný, že mu bylo dokonce dáno vlastní jméno. Když proti očekávání brzy nezemřel, pokusili se Jej otrávit. Znamky po řetězu mu zůstaly na těle až do konce života.

Bahá'u'lláh věnuje ve Svých spisech největší pozornost stěžejním tématům, jimiž se odnepaměti zabývali náboženští myslitelé, jako Bůh, úloha Zjevení v historii, vztah mezi jednotlivými světovými náboženskými systémy, chápání víry a ústřední postavení morálního kodexu ve správě lidské společnosti. V těchto textech podrobně hovoří o Svě vlastní duchovní zkušenosti, o Svě odpovědi na Boží volání a o rozhovoru s "Duchem Božím", který je nejniternější podstatou Jeho poselství. Historie náboženství nikdy předtím nenabídla bádajícímu možnost tak otevřeného seznámení s fenoménem Božího Zjevení.

Na sklonku života zařadil Bahá'u'lláh do svých spisů líčících zážitky v minulosti i stručný popis podmínek v Sýáh-Chál.

"Na čtyři měsíce jsme byli uvrženi do místa, pro jehož odpornost nelze naléztí přirovnání... Kobka byla zahalena do neproniknutelné temnoty a naši spoluvězniové čítali téměř sto padesát duší: zloději, vrahové a lupiči. Ač přeplněné, nemělo toto místo jiného otvoru nežli chodby, kterou Jsme vstoupili. Žádné pero nemůže ono místo vyobrazit ani žádný jazyk popsat jeho odpuzující zápach. Mnozí z mužů neměli ani šaty, ani houně, na které by se uložili. Jen Bůh sám ví, čím Jsme prošli v tomto odporně zapáchajícím, ponurém místě!" (8)

Každého dne stráže scházely po třech příkrých schodištích do díry, chopily se jednoho nebo více vězňů a odvěkly je na popravu. V ulicích Teheránu byli západní pozorovatelé poděšení pohledem na oběti z řad Bábí, vystřelované z hlavní kanónů, rozsekávané sekerami a meči a ponechávané napospas spárům smrti s hořícími svícemi vloženými do otevřených ran. Za těchto okolností, tváří v tvář vyhlídce blízké smrti, Bahá'u'lláh obdržel první zvěst Svěho poselství:

"Jedné noci se ve snu ozývala ze všech stran tato vznešená slova: "Při Tobě Samém i při inkoustu Tvěho Pera, vpravdě vítězným Tě učiníme. Tím, co Tě potkalo, se nemuť ani se neobávej, neb v bezpečí přebýváš. Zakrátko Bůh vyzvedne pokladnice země - ty, kteří Tobě Samému i Tvěmu jménu, jímž Bůh oživil srdce těch, kteří Jej rozpoznali, nápomocni budou."

Zkušenost Božího Zjevení, o které se jen letmo zmiňují dosud existující zprávy o životech Budhy, Mojžíše, Ježíše Krista a Mohameda, je plasticky popisována Bahá'u'lláhovy vlastními slovy:

"V posledních dnech, když jsem ležel v teheránském vězení, Mi trýznivá tíže řetězů a zapáchající vzduch dovolily jen velmi málo spánku, avšak i v těchto zřídkačných chvílích dřímoty jsem cítil, jako by mi něco proudilo z temene hlavy přes prsa, jakoby mocný dravý proud střemhlavě padal k zemi z vrcholků vznešené hory. Každý úd mého těla byl tím jakoby v ohni. V těchto okamžicích Můj jazyk pronášel to, co by žádný člověk neunesl vyslechnouti."

Vyhnanství

Bez soudního přelíčení či jiného objasnění byl Bahá'u'lláh konečně propuštěn z vězení a okamžitě vyhoštěn z rodné země. Jeho majetek byl svévolně zabaven. Ruský diplomatický přidělenec, který Jej osobně znal a který sledoval s rostoucím rozrušením pronásledování Bábí, Mu nabídl ochranu a útočiště ve své zemi pod vládním dohledem. V tehdejších politických ovzduší by bylo přijetí takovéto pomoci zcela jistě mylně líčeno jako čin mající politické důsledky.(12) Pravděpodobně z toho důvodu se Bahá'u'lláh rozhodl přijmout vyhnanství do sousedního iráckého území, které bylo tehdy pod vládou Turecké říše. Toto Jeho vypuzení předznamenalo čtyřicet let exilu, věznění a trpkých perzekucí.

V letech bezprostředně následujících po odchodu z Persie Bahá'u'lláh nade vše upřednostňoval potřeby komunity Bábí, shromážděné v Bagdádu, a úkol, který na Něj připadl jako na jediného zdatného vůdce Bábí, jenž přežil masakry. Bábova smrt a prakticky souběžná ztráta většiny mladých šířitelů a vůdců víry zanechala věřící ve stavu roztroušenosti a pokleslé morálky. Poté, co Jeho snahy o znovusjednocení těch, kteří uprchli do Iráku vyvolaly závistivost a rozkol (13), následoval cestu všech

předchozích Poslů Božích a odebral se do pustiny, a to do hornaté části Kurdistánu. Jak později řekl, při svém odchodu nepomýšlel na návrat. Účelem Jeho odchodu bylo "předejít tomu, aby se stal předmětem nesváru mezi věrnými a zdrojem znepokojení pro druhý." Ačkoli byly tyto dva roky strávené v Kurdistánu časem silného strádání a fyzických obtíží, Bahá'u'lláh je popisuje jako období nesmírného štěstí, období, kdy hluboce přemítal o poselství, jež mu bylo svěřeno: "Osamocení Jsmo rozmlouvali se Svým duchem, zapomněvše na svět a vše pozemské." (14)

Až po velkém zdráhání, uvědomuje si zodpovědnost za Bábovu věc, přistoupil na naléhavá poselství zbytků zoufalé skupinky vyhnanců v Bagdádu, která našla Jeho skrýš a naléhala na Něj, aby se vrátil a převzal vedení jejich komunity.

Z období Bahá'u'lláhova vyhnání, předcházejícího vyhlášení mise v roce 1863, pocházejí dva nejdůležitější svazky Jeho spisů. Prvním z nich je malá knížka, kterou pojmenoval Skrytá slova. Je to souhrn morálních ponaučení představujících etické jádro Jeho poselství. Těmito verši, které Bahá'u'lláh popisuje jako stručný souhrn duchovního vedení všech Zjevení minulosti, se hlas Boží přímo obrací k lidské duši:

Ó synu Ducha!

V očích Mých Spravedlnost nejmilovanější z věcí jest; neodvracej se od ní, toužíš-li po Mně a nezanedbávej ji, abych ti mohl důvěřovati. S její pomocí svými vlastními očima uvidíš a ne očima jiných, a svou vlastní moudrostí seznáš a nikoli moudrostí bližního svého. Ve svém srdci o tom rozvažuj; jak přísluší ti. Vpravdě spravedlnost jest Mým darem tobě a znamením Mé milující laskavosti. Proto stále měj ji před očima.

"Ó synu Bytí!

Miluj Mne, abych Tě mohl milovati. Pakliže Mne nebudeš milovati, Má láska nemá jak Tě dosáhnouti. To věz, ó služebníku!

"Ó synu člověka!

Nermut se, leč daleko od Nás bys byl. Neraduj se než proto, že k Nám blížíš se a navracíš.

"Ó synu Bytí!

Rukama moci jsem tě stvořil, prsty síly tě vytvářel a vložil jsem do tebe podstatu Svého světla. Bud' tedy spokojen a nehledej nic jiného, neboť Mé dílo je dokonalé a Mé přikázání je závazné. Bud' si tím jist a neměj pochybnosti.

"Ó synu Bytí!

Rukama moci uhněti jsem tě, prsty síly tě stvořil a podstatu Světla Svého do tebe jsem vložil. Spokoj se s tím a jiného nehledej, neb práce Má dokonalou jest a přikázání Mé závazným. Tím jist si bud' a pochybností neměj."

Druhým z největších děl, které Bahá'u'lláh sepsal během tohoto období, je Kniha Jistoty, obsažný výklad podstaty a účelu náboženství. V pasážích odkazujících nejen na Korán, ale se stejnou obratností a znalostí i na Starý a Nový Zákon, jsou Poslové Boží líčeni jako prostředníci jednoho nepřerušného procesu probouzení duchovních a morálních potenciálů lidského pokolení. Lidstvo, stojící na prahu dospělosti, může přijmout jasné učení, sahající za hranice jazyka přirovnání a jinotajů; víra nemůže být záležitostí slepé důvěry, nýbrž znalosti a vědomí. I nutnost vedení církevní elity pominula, dar rozumu přináší každému jednotlivci tohoto věku osvětlení a vzdělanosti schopnost vlastní odezvy na Boží vedení. Zkoušce je vystavena jeho upřímnost:

"Žádný člověk nedospěje břehů oceánu pravého porozumění, neodpoutá-li se ode všeho v nebi i na zemi... Podstatou těchto slov jest: ti, již po stezce víry kráčejí, ti, již po víně jistoty žijí, ode všeho pozemského očistit se musejí - uši své od řečí planých, mysl svou od domněnek marných, srdce svá od zálib pozemských a od pomíjivého očí své. Veškerou důvěru svou mají v Boha vložit a pevně k Němu lpíce cestu Jeho následovati. Pak zářivé slávy slunce božské znalostí a božského chápání stanou se hodnými,... neb člověk nikdy nemůže doufat, že ke znalosti Nejslavnějšího dospěje, pokud a dokud nepřestane pravé porozumění a rozpoznání Boha i Proroků Jeho slovy a činy smrtelníků měřiti.

Zahledme se do minulosti. Kolik vznešených i prostých v dobách všech příchodu Projevu Božího skrze posvěcené osoby vyvolených Jeho očekávalo... A kdykoli se portály milosti otevřely, na lidstvo z mraků božské štědrosti sprchlo a světlo neviditelného nad horizontem moci nebeské zazářilo, popřeli Jej a odvrátili se od tváře Jeho - tváře Boha Samotného...

Pouze je-li v srdci hledajícího zažehnutá lampa hledání, úsilí nejopravdovějšího, touhy dychtivé, oddanosti vášnivé, lásky vroucné a vytržení a vánky milující laskavosti Jeho duši mu ovívají, bude temnota omylu rozptýlena, mlhy pochyb a obav protrženy a světlo poznání a jistoty ozáří bytost jeho... Poté svatého a věčného Ducha mnohonásobná laskavost a vyvěrající milost hledajícího novým životem obdaří tak mocně, až rozpozná, že mu nový zrak, nový sluch, nové srdce i nová mysl dány byly. Vida zrakem Božím, v každém atomu bránu do stavu absolutní jistoty vedoucí nalezne. Ve všech věcech důkazy Projevu věčného rozpozná.

Když od všech svazujících pout pozemských řečiště lidské duše očistěno jest, bude neomylně vnímat ducha milovaného z dálav nezměrných a bran Města Jistoty dosáhne.

Toto město ničím jiným není nežli Slovem Božím v každém věku a časovém rozpětí ** zjevovaným. Veškeré seslané vedení, požehnání, učení, porozumění, víra a jistota těm, již na nebesích a na zemi prodlévají, pokladem v těchto Městech skrytým a strážným jest." (16)

V knize Jistoty není učiněn zjevný odkaz k Bahá'u'lláhově dosud nevyhlášené misi, tato kniha se spíše soustřeďuje na důkladné objasnění mise umučeného Bába. Příčinou mocného vlivu knihy na komunitu Bábí, jejíž součástí bylo mnoho vědců a bývalých členů náboženských seminářů, je v neposlední řadě naprostá znalost myšlenek a učení islámu, na kterých autor vysvětluje Bábovo prohlášení o tom, že naplnil proroctví islámu. Apeluje na Bábí, aby byli hodni důvěry, kterou jim

Báb dal a hrdinných obětí tolika životů. Bahá'u'lláh jim předkládá výzvu, aby nejen žili ve shodě s Božími naukami, ale aby učinili své

** Termín "rozmezi" (angl. dispensation) zde znamená období od vyhlášení mise jednoho Posla Božího do vyhlášení mise následujícího Posla Božího. - pozn. překl.

společenství modelem pro různorodé obyvatelstvo hlavního města irácké provincie Bagdádu. Ač uprchlíci žili za velmi stísněných materiálních podmínek, tato vize je povzbuzovala. Jeden z nich, muž zvaný Nabíl, který měl sepsat podrobnou historii působení Bába i Bahá'u'lláha, popsal duchovní sílu oněch dní těmito slovy:

"Řadu dní žilo i deset lidí jen z datlí za pár grošů. Nikoho nezajímalo, komu vlastně náleží boty, pláště a roucha, která se nacházela v jejich domech. Kdokoli přišel na trh, mohl tvrdit, že obuv na jeho nohou je jeho vlastní a každý, kdo se ocitl v přítomnosti Bahá'u'lláha mohl tvrdit, že plášť a roucho, kterými byl zahalen, byly jeho vlastnictvím... Ó, jak radostné to byly dny, jak šťastné a podivuhodné to byly hodiny!" (17)

K nelibosti perských konzulárních úřadů, které věřily, že se "epizoda" Bábí bude ubírat předpokládaným směrem, se společenství utečenců postupně stalo uznávaným a vlivným prvkem v hlavním městě irácké provincie i v městech sousedních. V oné oblasti se nacházelo několik nejdůležitějších svatyní šíitského islámu, čímž vznikly velmi příznivé podmínky pro oživující vliv Bábí na mohutný proud perských poutníků. Mezi vznešenými osobami, které Bahá'u'lláha navštívily v jeho skromném domě, byli princové z tehdejší královské rodiny. Jeden z nich, okouzlen tímto zážitkem, pojal poněkud naivní myšlenku, že vytvoří-li kopii budovy v zahradě svého vlastního panství, může se mu podařit zachytit něco z atmosféry duchovní čistoty a odpoutání, kterou na chvíli zakusil. Jiný, ještě více dojat prožitkem ze své návštěvy, řekl svým přátelům: *"I kdyby v mém srdci bylo nahromaděno všechno soužení světa, cítím, že by v Bahá'u'lláhově přítomnosti pomínulo. Je to jako bych vstoupil do ráje..." (18)*

Vyhlášení v zahradě Ridván

V roce 1863 Bahá'u'lláh dospěl k závěru, že nadešel čas, aby seznámil některé z těch, kteří ho obklopovali, s misí, jež mu byla svěřena v temnotách Sýáh-Chálu.

Toto rozhodnutí se časově shodovalo s počátkem dalšího stupně opoziční kampaně proti Jeho dílu, které bylo neúspěšně pronásledováno šíitským muslimským kněžstvem a perskými vládními činiteli. Šáhova vláda, obávajíc se, že by obdiv, který Bahá'u'lláh získával mezi vlivnými perskými návštěvníky Iráku, znovu vyvolal nadšení perského lidu, vyvíjela nátlak na úřady Turecké říše, aby Jej přemístila od hranic dále do vnitrozemí. Nakonec turecké vláda na tento nátlak přistoupila a pozvala vyhnance, aby se usídlil jako její host v hlavním městě Konstantinopoli. Přes zdvořilá slova doručeného poselství bylo zřejmé, že je jeho uposlechnutí vyžadováno. (19)

V té době se oddanost malého společenství utečenců začínala soustřeďovat na osobu Bahá'u'lláha i na Jeho objasnění Bábova učení. Stále více jich nabývalo přesvědčení, že nemluvil pouze jako zastávce Bába, ale jménem mnohem vyšší Věci, o které Jeho předchůdce prohlásil, že je již na dosah ruky. Tyto domněnky přerostly v jistotu koncem dubna 1863, kdy Bahá'u'lláh v předvečer Svého odchodu do Konstantinopole svolal Svě soupoutníky do zahrady později nazvané Ridván (Ráj) a vyjevil jim základní pravdu Svého poselství. Během následujících čtyř let, i když Bahá'u'lláh Sám nepovažoval dobu za vhodnou pro otevřené vyhlášení, Jeho posluchači se postupně dělili s důvěryhodnými přáteli o zprávu, že Bábův příslib byl vyplněn a nastal rozbřesk "Dne Božího".

Přesné okolnosti tohoto důvěrného sdělení jsou, slovy Bahá'í odborníků, kteří dobře znali záznamy z tohoto období, "zahaleny v temnotách, skrze něž budou moci příští historikové jen stěží proniknout". (20) Podstatě Jeho vyhlášení můžeme porozumět z různých zmínek, které o Svém poslání Bahá'u'lláh učinil v následujících spisech:

"Cílem veškerého stvoření jest zjevení tohoto nejvznešenějšího, nejsvatějšího Dne, jenž v Jeho knihách a Spisech Dnem Božím nazýván byl - Dne, jež všichni Proroci, Vyvolení a svatí zažítí toužili." (21)

"... je to Den, v němž lidstvo Tvář vyvoleného uzří a Hlas Jeho uslyší. Pozvedlo se Volání Boží a světlo Jeho vzeřeno na lidi sestoupilo. Každému člověku přísluší stopy všech planých slov z desky svého srdce vyhladiti a s otevřenou, nepředpojatou myslí na znaky Jeho Zjevení, důkazy Jeho Mise a znamení Jeho Slávy nahlížeti." (22)

Jak Bahá'u'lláh při objasňování Bábova poselství opakovaně zdůrazňoval, prvotním Božím záměrem při odhalování Jeho vůle je přivodit změnu postavení lidstva a rozvinout v těch, v nichž vyvolal odezvu, skryté morální a duchovní vlastnosti lidské podstaty:

"Ó lidé, pravdomluvností zkrášlete jazyky své a duše své ornamentem poctivosti ověncete. Strážte se, ó lidé, proradně s kýmkoli jednati. Bud'te zmocněnci Boha mezi stvořeními Jeho a emblémy Jeho šlechtnosti vprostřed lidu Jeho..." (23)

"Ozařte a posvěťte svá srdce, nedopust'te, aby trny nenávisti a bodláčím zášti znesvěcena byla. Přebýváte v jednom městě a silou jedné Vůle jste stvoření byli. Požehnaným jest, kdož se všemi lidmi v duchu nejvyšší vídnosti a lásky druží se." (24)

Násilné převrácení na víru, jež provázelo v minulosti úsilí rozšířit věc náboženství, je prohlášeno nehodným Dne Božího. Každý, kdo rozpoznal Zjevení, je povinen se o něj podělit s těmi, kteří jsou v jeho očích hledajícími, ale odezvu musí ponechat zcela na svých posluchačích:

"Prokazujte jeden druhému trpělivost, shovívavost a lásku. Nebyl-li by kdokoli mezi vámi schopen určitou pravdu pochopiti nebo by se jí snažil porozumět, zraďte duch nejvyšší vládnosti a dobromyslnosti, když s ním rozmlouváte..." (25)

"Jedinou povinností člověka v tomto Dni je dosáhnout podílu z přílivu přízně Bohem seslaného. Necht' tedy nikdo velikost nebo drobnost této nádobu neposuzuje..." (26)

Vzdor krvavým událostem v Perzii Bahá'u'lláh nejenže řekl Svým následovníkům *"Lepším je pro vás budete-li zabiti než byste sami zabili"*, ale také na ně naléhal, aby šli příkladem v poslušnosti světské moci: *"Ať přebývá kdokoli z těchto lidí v kterékoli zemi, musí zachovávat poslušnost její vládě, poctivost a pravdomluvnost."* (27)

Okolnosti Bahá'u'lláhova odchodu z Bagdádu poskytují pozoruhodnou ukázkou moci těchto principů. Během několika let se skupinka cizích utečenců, jež jejich příchod do této oblasti vyvolal podezíravost a averzi sousedů, stala jednou z nejuznávanějších a nejvlivnějších vrstev obyvatelstva. Obživu nacházeli ve vzkvétajícím obchodu a jako skupina byli obdivováni pro šlechtetnost a bezúhonné chování. Děsivé fámy o jejich náboženském fanatismu a násilnictví, vytrvale rozšiřované úředníky perského zastupitelství a představiteli shiitského muslimského duchovenstva, ztrácely vliv na veřejné mínění. A do 3. května 1863, kdy se Bahá'u'lláh, provázený Svou rodinou, druhy a služebníky, odjížděl z Bagdádu do Konstantinopole, stal nezměrně oblíbenou a váženou osobou. Ve dnech bezprostředně předcházejících Jeho odchodu přicházely do zahrady, kde přechodně pobýval, zástupy hodnostářů, mezi nimi i sám vladař provincie, aby mu projevily svou úctu. Očití svědkové Jeho odchodu popisovali dojemným způsobem obdiv, kterým byl zahrnován, slzy mnohých přihlížejících a snahu tureckých úřadů i světských hodnostářů vzdát návštěvníkovi poctu. (28)

Neměnná víra v Boha

Po vyhlášení Své mise v roce 1863 začal Bahá'u'lláh rozvádět téma již uváděné v Knize Jistoty, vztah mezi Vůlí Boží a procesem vývoje, skrze něž se projevují skryté duchovní a morální vlastnosti lidské podstaty. Tyto výklady byly po zbývajících třicet let Jeho života stěžejním tématem Jeho písem. Tvrdí, že skutečnost Boha je a provždy zůstane nepoznatelnou. Všechna slova, která lidská mysl připisuje božské podstatě, se vztahují pouze k lidskému bytí a jsou výsledkem lidské snahy popsat lidskou zkušenost:

"Daleko, předaleko od slávy Tvé jest, co o Tobě může člověk prohlásit nebo Ti připsat, či chvála, kterou může Tě oslavovati! Jakákoli povinnost, již Jsi nařídil služebníkům Svým, aby majestát Tvůj a slávu Tvou nezměrně chválili, je jen znamením Tvé milosti, která jim umožní povznést se do postavení, jež bylo uděleno jejich nejniternější bytosti, stavu poznání sebe sama." (29)

"Každému bystrému a osvícenému srdci jasné jest, že Bůh, nepoznatelná Podstata, božská bytost, je nezměrně vyšší než kterýkoli přídomek lidský, jako například hmotná existence, vzlet a pád, vývoj spátky či kupředu. Vzdáleno by bylo slávě Jeho, kdyby lidský jazyk mohl náležitě Jeho chválu vystihnouti nebo lidské srdce Jeho nepostižitelné tajemství pochopiti. Jest a vždy byl zahalen v pradávne věčnosti Své Podstaty a ve Své Přirozenosti navždy zůstane skryt zraku lidí..." (30)

To, co lidstvo uzřelo, obračejíc se ke Stvořiteli veškerého bytí, jsou přídomek nebo vlastnosti spjaté s navracejícími se Božími Zjeveními:

"Jelikož brána poznání Dne Odvěkého před zraky veškerého bytí takto byla uzavřena, Zdroj nekonečné milosti dal těmto zářivým Drahokamům Svatosti z říše ducha ve vznešené podobě lidské schránky sestoupiti a všem lidem zjevit se, aby jim tak část světa záhad neměnné Bytosti mohli odhaliti a o pronikavosti Jeho nehynoucí Podstaty hovořiti..." (31)

"Tato posvěcená Zrcadla... jsou jedno vedle druhého pozemskými zmocněnci Toho, Jenž Středem vesmíru jest, Esencí jeho a Konečným Záměrem. Od Něj jejich znalost a moc pocházejí, od Něj jejich svrchovanost odvozena jest. Krása jejich vzezření je jen odleskem podoby Jeho a jejich zjevení znakem Jeho nesmrtelné slávy..." (32)

Jednotlivá Zjevení Boží se od sebe v základních rysech neliší, ačkoli mění se potřeby, kterým v různých dobách sloužila, si vyžádaly jedinečnou odezvu každého z nich:

"Tyto přídomek Boží nejsou a nikdy nebyly pouze jedněm Prorokům uděleny a jiným odepřeny. Nikoli, všichni Proroci Boží, Jeho Nejmilovanější, Jeho svatí a vyvolení Poslové, bez výjimky nositeli Jeho jmen a ztělesněními Jeho přídomek jsou. Jediný rozdíl mezi nimi v mocnosti jejich zjevení a relativní síle jejich světla tkví..." (33)

Studenti náboženství jsou varováni, aby se nenechali teologickými dogmaty nebo jinými předčasnými úsudky zavádět k rozlišování mezi těmi, které Bůh učinil řečišti Svého světla:

"Střežte se, Ó věřící v Jednotu Boha, tíhnout k tomu, abyste jakéhokoli rozdílu mezi kterýmkoli z Projevů Jeho Věci činili nebo mezi znamením, která doprovázela a vyhlášovala jejich Zjevení, rozlišovali. Toto je vpravdě správný význam Božské Jednoty, kéž byste byli z těch, kteří chápou tuto pravdu a věří jí. Navíc si jisti buďte, že dílo i činy každého z těchto Proroků Božích, ba i vše, co jim přísluší a vše, co možná v budoucnosti zjeví, je určeno Bohem a odrazem Jeho Vůle a Záměru jest..." (34)

Bahá'u'lláh připodobňuje zásahy Božích Zjevení k návratu jara. Poslové Boží nejsou jen prostými učiteli, byť je to jednou z jejich prvotních úloh. Spíše duch jejich slov ruku v ruce s příkladem jejich životů má schopnost proniknout ke kořenům lidských pohnutek a přivodit zásadní a trvalé změny. Jejich vliv otevírá nové říše porozumění a vymoženosti:

"A jelikož žádné pojítko přímo svazující jednoho pravého Boha s Jeho stvořeními nemůže být a žádné připodobnění pomíjivého k Věčnému, podmíněného k Absolutnímu nemůže existovat, určil, že v každém období a časovém rozpětí v království země a nebe čistá, neposkvřená Duše zjevena bude... Vedení světlem neomylného řízení a nadání nejvyšší svébytností, jsou (Poslové Boží) sesláni, aby pomocí vniknutí Svých slov, záře Svě nehynoucí milosti a posvěceného vánku Svých Zjevení každé toužící srdce a každý vnímavý duch od prachu a nečistot světských záležitostí i omezení očistili. Poté, a jen poté, se vynoří Důvěra k Bohu, v přirozenosti člověka skrytá, a praporce zjevené slávy na vrcholky lidských srdcí vyvěsí." (35)

Bez těchto zásahů ze světa Božího by lidská přirozenost zůstávala zajatcem pudů, jakož i neuvědomělých domněnek a vzorů života, ovlivňovaných jen kulturou společnosti:

"Stvořte svět i vše, co v něm žije a pohybuje se, rozhodl se Bůh udělit člověku jedinečnou výsadu a schopnost poznat Její a milovat Její, schopnost, která za podnět a prvotní účel celého stvoření musí být považována... Nejniternější podstatu každé stvořené věci světlem jednoho ze Svých jmen ozářil a učinil ji příjemcem slávy jednoho ze Svých přídomek. Na přirozenost člověka však zaměřil zář všech Svých jmen a přídomek a učinil ji zrcadlem Sebe sama. Jedině člověk mezi všemi stvořenými věcmi pro tak obrovskou přízeň a tak trvalý dar vybrán byl."

"Tyto schopnosti, které Zdroj nebeského vedení udělil přirozenosti člověka, však leží v něm skryty, stejně jako plamen ve svíci skryt jest a paprsky světla se uvnitř lampy nacházeti mohou. Záře těchto schopností však může být zastíněna světskými touhami, stejně jako světlo slunce může být skryto za prachem a nečistotou, pokrývajícími zrcadlo. Svíce ani lampa nemohou být zapáleny pouze svým přičiněním, ani zrcadlo nebude nikdy schopno očistit se samo od nánosu. Je jasné a zřejmé, že dokud se nezapálí oheň, lampa nikdy nebude rozsvícena a dokud se nečistota nesetře z povrchu zrcadla, nebude představovat obraz slunce ani odrážet jeho světlo a slávu." (36)

Přišel čas, říká Bahá'u'lláh, kdy má lidstvo jak schopnost, tak i příležitost spatřit celé panorama svého duchovního vývoje jako jediný proces: *"Nesrovnatelný je ten Den, neboť jako oko do minulých věků a století jest, jako světlo v temnotách časů." (37)*

Následovníci různých náboženských tradic se musí snažit z tohoto pohledu pochopit to, co nazývá "neměnnou Vírou v Boha" (38) a rozpoznat základní duchovní podněty od měnících se zákonů a pojetí, která byla zjevena k potřebě stále se vyvíjející lidské společnosti:

"Na Proroky Boží by mělo být nahlíženo jako na lékaře, jejichž úkolem je posílit blahobyt světa a národů jeho, lékaře, kteří mohou skrze duch jednoty zhojit nemoc rozděleného lidstva... není tedy divu, že se léčba, nyní lékařem předepsaná, neshoduje s tou, jež byla předepsána v minulosti. Jak by tomu tak mohlo být, když potíže, sužující trpícího, si vyžadují v každém stupni nemoci zvláštní lék? Podobně pokaždé, když Prorok Boží osvítí svět zářivým leskem Denice Božské vědomosti, apeluje neměně na své národy, aby pojali světlo Boží takovými prostředky, jež nejlépe vyhovují naléhavým požadavkům doby, ve které se objevil..." (39)

Tomuto procesu odhalování se musí oddat nejen srdce, ale také mysl. Jak Bahá'u'lláh prohlašuje, rozum je největším Božím darem duši, "znamením zjevení svrchovaného Pána". (40) Pouze osvobodí-li se mysl od převzatých dogmat, ať už náboženských či materialistických, může se vydat cestou nezávislého zkoumání vztahu mezi Slovem Božím a zkušeností lidstva. Při takovém hledání jsou největší překážkou předsudky: *"Varuj... milované jednoho pravého Boha, aby na rčení a spisy lidí s přílišnou kritičností nenahlíželi. Ať raději k takovýmto rčením a spisům v duchu vnímavosti a milujícího chápání přistupují." (41)*

Projev Boží

Následovníkům toho či onoho světového náboženského systému je společné přesvědčení, že duše přichází do styku se světem Božím skrze Boží Zjevení a že tento vztah dává životu pravý smysl. V Bahá'u'lláhových spisech můžeme považovat za jedny z nejdůležitějších ty pasáže, jež detailně probírají podstatu a roli zprostředkovatelů tohoto Zjevení, Poslů nebo "Projevů Božích". V těchto pasážích se opakovaně objevuje přirovnání ke Slunci. Slunce má s ostatními tělesy sluneční soustavy řadu shodných vlastností, liší se však od nich tím, že samo o sobě je zdrojem světla celé soustavy. Planety a měsíc světlo odrážejí, zatímco neoddělitelným atributem podstaty slunce je světlo šířit. Celá soustava se otáčí kolem tohoto středobodu a každý její objekt je ovlivňován nejen svým vlastním složením, ale také svým vztahem ke zdroji světla celé soustavy. (42)

Bahá'u'lláh tvrdí, že Projev Boží je, jako všichni ostatní, lidskou bytostí, avšak liší se tím, že slouží jako prostředník a nositel Božího Zjevení. Zjevně odporující si odkazy k tomuto podvojnému stavu, připisované například Kristovi (43), byly v dějinách lidstva jedním ze zdrojů zmatení a náboženských rozkolů. Bahá'u'lláh k tomu říká: *"Vše na nebesích i na zemi jsoucí je přímým důkazem vlastnosti a jmen Božích, jež jsou v něm zjeveny... Nejvíce to platí o člověku, jenž byl mezi všemi stvořenými věcmi... jediným vybrán pro slávu takového vyznamenání, neb v něm vlastnosti a jména Boží projeveny byly měrou, již nedosáhla a již nepřekonala žádná stvořená věc... A ze všech lidí nejdokonalejšími, nejvýznačnějšími a nejznamenitějšími jsou Projevy Slunce Pravdy. Ba vše ostatní, vyjma těchto Projevů, žije silou jejich Vůle, pohybuje se a existuje díky Jejich vyvěrající milosti." (44)*

Přesvědčení věřících, že zakladatel jejich vlastního náboženství zaujímal jedinečné postavení, vyvolávalo v historii časté a intenzivní úvahy o podstatě Projevu Božího. Takovéto spekulace však byly silně limitovány těžkostmi při

vysvětlování alegorických zmínek minulých Písem. Pokusy o krystalizaci názoru do formy náboženské teze tedy byly v historii silou spíše rozdělovací nežli sjednocující. Vpravdě, přes nezměrnou energii věnovanou teologickým studiím - nebo právě pro ni - existují dnes mezi muslimy hluboké rozdíly, týkající se postavení Mohameda, mezi křesťany týkající se postavení Ježíše a mezi buddhisty o zakladateli jejich vlastního náboženství. Je patrné, že rozpory vyvolané těmito nebo jinými rozdíly v kterémkoli z daných učeních se ukázaly přinejmenším tak palčivými jako rozdíly odlišující to které učení od sesterských věr.

Pro pochopení Bahá'u'lláhova učení o jednotě náboženství jsou tedy zvláště důležitá Jeho tvrzení o postavení postupně přicházejících Projevů Božích a jejich roli v duchovním vývoji lidstva:

"Každý Projev Boží má dvě roviny. První je čistá abstrakce a základní jednota. Nazýváš-li je (Proroky) tedy z tohoto pohledu jedním jménem a připsuješ jim tytéž přídomky, neodvrátil ses od pravdy..."

Druhá rovina - rovina odlišnosti - náleží světu stvoření a omezením z něj vyplývajícím. Z tohoto pohledu má každý Projev Boží odlišnou osobnost, přesně předepsané poselství, předurčené zjevení a zvlášť stanovená vymezení. Každý z nich je znám pod jiným jménem, je popisován osobitými přídomky a má vymezené poslání.

Nahlížíme-li na ně ve světle jejich druhého postavení... zosobňují podrobení bez hranic, dokonalou chudobu a úplné sebezapření. Zrovna tak jako říká "Jsem služebník Boží. Jsem jen člověk jako vy..."

Kdyby však kterýkoli z všeobsahujících Projevů Božích prohlásil: "Jsem Bůh", skutku mluví pravdu a nemůže o tom být pochyb. Neboť skrze jejich Zjevení, atributy a jména, je ve světě projeveno Zjevení Boží, Jeho jména a atributy... A kdyby kterýkoli z nich promluvil "Jsem Posel Boží", mluví také pravdu, nepochybnou pravdu... V tomto světle jsou všichni jen Posly dokonalého Krále, neměnné Podstaty... A kdyby řekli "Jsme Služebníky Božími", také zjevují nepopíratelný fakt. Neboť byli zjeveni ve stavu nejzazšího podrobení, takového podrobení, jehož žádný člověk nemůže dosáhnout.(45)

Tedy jakýmkoli je jejich prohlášení, ať přísluší do říše Boha, Pána, Posla, Strážce, Apoštola či Ponížení, vše je pravdou ležící za stínem pochyb. Tyto výroky tedy... musí být pozorně zvažovány, aby rozbíhající se tvrzení Projevů Neviděného a Denic Svatosti přestaly zneklidňovat duše a mást mysl." 46

Věčně se rozvíjející civilizace

Z následujících odstavců vyplyne teze, představující nejstěžejnější rys Bahá'u'lláhova vysvětlení funkce Projevu Božího. Říká, že Boží Zjevení je hybnou silou civilizace. Když se objeví, jeho transformující účinek na mysl a duši reagujících se odráží v nové společnosti, která se postupně začíná vytvářet kolem jejich poznání. Objevuje se nový střed oddanosti, jenž může získat odevzdanost lidí nejrozmanitějších kultur; hudba a umění používají symbolů, které jsou zprostředkovali mnohem bohatší a vyspělejší vnuknutí; zásadní přehodnocení pojetí dobra a zla umožňuje formulaci nových zásad občanského práva a správy; jsou tvořeny nové instituce, které umožňují vyjádřit tlak na morální zodpovědnost, dříve přehlíženou nebo neznámou: "Na světě byl a svět skrze něj povstal..." 47 Když nová kultura přeroste v civilizaci, přejímá množství aktualizovaných a obnovených výtvarných a názorů minulosti. Již nevyhovující rysy minulých kultur zakrňují nebo je přebírá jen malá část populace. Slovo Boží vytváří nové možnosti jak ve vědomí jednotlivce, tak i v mezilidských vztazích.

"Každé slovo z Božích úst prýští je nadáno takovou mocí, že do každé lidské schránky vstoupit může život nový... Všechna podivuhodná díla, jež v tomto světě spatřujete, byla vytvořena silou Jeho nejvyšší a svrchované Vůle, Jeho podivuhodného a neměnného Záměru... Toto zářivé slovo nebude však projeveno, dokud jeho oživující síly, ve všech stvořených věcech bouřící, nezrodí prostředky a nástroje, jimiž by mohla taková díla stvořena a zdokonalena být... V nadcházejících dnech, vpravdě, užití věci, o nichž jste dosud nikdy neslyšeli... Každé jednotlivé písmeno z Božích úst vyvěrající vpravdě je písmenem mateřským a každé slovo projeveno Tím, Jenž je Zřídlem Božského Zjevení, slovem mateřským jest..." 48

Bahá'u'lláh tvrdí, že posloupnost Božských Zjevení je "dějem, jenž neznal počátku a nebude mít konce." 49 Ač mise každého Projevu je omezena časem a rolí, kterou sehrává, je neoddělitelnou součástí neustále pokračujícího postupného odhalování Boží moci a vůle:

"Rozjímej svým vnitřním zrakem nad řetězcem postupných Zjevení, jenž Projev Adamův s Bábovým spojil. Stvrzují před Bohem, že každý z těchto Projevů byl seslán silou Boží Vůle a Božího Záměru, že každý byl nositelem zvláštního Poselství a že každému byla svěřena Bohem zjevená Kniha... Míra Zjevení, ztotožňovaného s každým z nich, byla přesně předurčena." 50

Nakonec, když stále se vyvíjející civilizace vyčerpá své duchovní zdroje, nastává, stejně jako ve světě hmoty, proces dezintegrace. Navraceje se opět k analogiím, jež nám nabízí příroda, Bahá'u'lláh přirovnává tento zlom ve vývoji civilizace k nástupu zimy. Morální vitality stejně tak jako společenské soudržnosti ubývá. Problémy, které by v dřívějších dobách byly vyřešeny nebo proměněny v příležitosti pro výzkum a nové úspěchy, se stávají nepřekonatelnými překážkami. Náboženství ztrácí svou důležitost a zkoumání se stává více a více zlomkovitým, dále prohlubujícím rozdělení společnosti. Nejistota smyslu a hodnoty života vyvolává stále více neklid a zmatení. O této situaci a naší době, Bahá'u'lláh říká:

"Velmi snadno můžeme postřehnout, že celé lidské pokolení je obklopeno obrovským, nezměrným strádáním. Vidíme je umdlévat na loži bolesti, těžce zkoušené a rozčarované. Ti, již jsou opojeni domyšlivostí, se sami postavili mezi strádání a Božského neomylného Lékaře. Sleduj, jak všechny lidi, včetně sebe sama, zapletli do sítě vlastních záměrů. Nemohou nalézt příčinu choroby, ani neznají léku. V rovném viděli pokřivené a nepřítel považovali za druha." 51

Když se každý z Božích podnětů završí, děj se opakuje. Objeví se nový Projev Boží s vyšším Božím vnuknutím pro další stupeň probouzení a zkulturování lidstva:

"Zvaž hodinu, kdy se nejvyšší Projev Boží Zjevil lidem. Dříve než tato hodina přijde, Dávná Bytost, Již stále lidé neznají a Jež dosud nedala Slovu Božímu projevit se, sama je Vševědoucí ve světě bez jediného člověka, jenž by Ji znal. Vskutku je Stvořitelem bez stvoření... Je to vpravdě Den, o němž bylo psáno: 'Toho dne království bude cí?' A nikdo nebyl schopen odpovědět!" 52

Než začne část lidstva odpovídat na nové Zjevení a začnou se formovat nové duchovní a společenské vzory, lidé duchovně a morálně přežívají z posledních stop předchozích Božích darů. Ať jsou každodenní úkoly společnosti plněny či ne, ať jsou zákony ctěny či porušovány, ať společenská a politická učení vzkvétají či upadají, kořeny víry, bez nichž nemůže žádná společnost donekonečna vytrvat, byly vyčerpány. Na "konci věků" či "konci světa" se duchovně bdělí začínají znovu obracet ke zdroji Stvoření. Jakkoli nemotorný či znepokojující tento proces může být, jakkoli neuhlazené či nešťastné mohou být některé volby, takovéto hledání je instinktivní odpovědí na vědomí, že se otevřela nezměrná propast v řádu života lidstva. 53 Účinky nového Zjevení, jak říká Bahá'u'lláh, jsou univerzální, nejsou limitovány životem a učením Projevu Božího, jenž je ohniskem Zjevení. Ač nepochopeny, tyto účinky stále více prostupují lidskými záležitostmi, odhalují rozpory ve veřejném mínění a ve společnosti a zesilují hledání pochopení.

Bahá'u'lláh prohlašuje, že poslušnost Projevů je neoddělitelným rozměrem existence a dokud bude život na Zemi, bude stále pokračovat: *"Bůh seslal Svě Posly následující Mojžíše a Ježíše a bude tak činit až 'do konce, jenž nezná konce'..." 54*

Den Boží

Co Bahá'u'lláh považuje za cíl vývoje lidského vědomí? Z pohledu věčnosti je jeho účelem, aby Bůh ještě jasněji viděl obraz Svě dokonalosti v zrcadle Svěho stvoření a, slovy Bahá'u'lláha, aby:

"... každý člověk mohl svědčit v sobě samém, sebou samým a postavením Projevu Pána svěho, že vpravdě není Boha krom Něj; a aby si každý člověk mohl k vrcholku bytí cestu tak prokrestit, dokud nebude nikdo přemítat o ničem jinak, než že má v nitru Boha uzít..." 55

V kontextu historie civilizace bylo cílem poslušnosti Božích Projevů připravit lidskou mysl na sjednocení lidského pokolení jako jediného druhu, vpravdě jako jediného organismu, schopného převzít zodpovědnost za svou společnou budoucnost: *"On, Jenž je vaším Pánem, Nejmilosrdnějším," říká Bahá'u'lláh, "chová ve Svém srdci naději, že uzít celé lidské pokolení jako jednu duši a jedno tělo." 56* Dokud lidstvo nepřijme svou přirozenou jednotu, nemůže se vypořádat ani s problémy současnými, natož pak s těmi, které teprve přijdou: *"Blahobyť lidstva, jeho mír a bezpečnost jsou nedosažitelné, dokud a pokud nebude pevně ustanovena jeho jednota", tvrdí Bahá'u'lláh. 57* Jen sjednocená globální společnost může poskytnout svým potomkům vědomí vnitřní jistoty, zahrnuté v jedné z Bahá'u'lláhových modliteb k Bohu: *"Jakákoli povinnost, již Jsi nařídil svým služebníkům, aby Tvůj majestát a Tvou slávu nezměrně chválili, je jen znamením Tvé milosti, která jim umožní povznést se do postavení, jež bylo uděleno jejich nejniternější bytosti, stavu poznání sebe sama." 58* Ač to může znít paradoxně, lidé mohou plně rozvíjet svou různorodost a individualitu pouze dosažením pravé jednoty. Den "Jednoho stáda a jednoho pastýře" 59 je cílem, jemuž sloužila poselství všech Projevů Božích v minulosti. Jeho dosažení, jak říká Bahá'u'lláh, je stupněm vývoje civilizace, ke kterému nyní lidstvo přichází.

Jednou z nejpůsobivějších analogií, které můžeme najít v písmech nejen Bahá'u'lláha, ale před Ním i Bába, je přirovnání vývoje lidského pokolení k životu lidského jedince. Lidstvo prošlo ve svém souhrnném vývoji fázemi, které připomínají období vyzrávání jeho jednotlivých členů - kojenečtví, dětství a dospívání. Nyní zažíváme počátky naší společné dospělosti, obdobaření novými schopnostmi a možnostmi, o kterých jsme měli až doposud jen ty nejmilhavější představy. 60

Na tomto základě není obtížné porozumět, proč se v Bahá'u'lláhově učení přiznává principu jednoty výsadní postavení. Jednota lidstva je úvodní melodií začínající éry, měřítkem, kterým musí být posuzovány všechny návrhy na zdokonalení lidstva. Bahá'u'lláh trvá na tom, že existuje jen jedna lidská rasa; zděděné představy, že ta která rasová či etnická skupina je nějakým způsobem nadřazena zbytku lidstva, nejsou podložené. Podobně, jelikož všichni Poslové Boží sloužili jako zprostředkovatelé jedné Boží Vůle, jejich zjevení tvoří souhrnný odkaz celého lidského pokolení; každý člověk na Zemi je legitimním dědicem celé této duchovní tradice. Lpění na předsudcích jakéhokoli druhu je nejen na škodu společnosti, ale i porušováním Boží Vůle pro naši dobu:

"Ó zápasící národy a příbuzenstva na Zemi! K jednotě obraťte své tváře, nechť na vás svítí zář světla jejího. Shromážděte se a kvůli Bohu rozhodněte se vykořenit vše, co je zdrojem sváru mezi vámi... Nemůže být známky pochyb o tom, že národy světa, na rasu či náboženství nehledě, čerpají inspiraci z jednoho Zdroje nebeského a poddanými jednoho Boha jsou. Rozdíl mezi příkazy, kterýchž jsou poslušni, měly by být připisány lišícím se požadavkům a potřebám doby, v níž byly zjeveny. Všechny, vyjma několika, jež jsou výplodem lidské zvrácenosti, byly určeny Bohem, jsou odrazem Jeho Vůle a Záměru. Povstaňte a ozbrojení silou víry roztrástejte na kousky božstva svých pysných představ - rozsevače rozkolu mezi vámi..." 61

Téma jednoty prochází celými Bahá'u'lláhovými spisy: *"Svatostánek jednoty byl vystaven; -nepovažujte jeden druhého za cizince." 62 "Sdružujte se s následovníky všech náboženství v duchu přátelství a družnosti." 63 "Jste plody jednoho stromu a listy jedné větve." 64*

Proces vyspívání lidstva se projevil ve vývoji uspořádání společnosti. Počínaje rodinnou jednotkou a jejími rozličnými rozšiřujícími formami, lidstvo s různou úspěšností vytvářelo společnost na základě klanu, kmene, městského státu a

naposledy pak národa. Stále širší a komplexnější uspořádání společnosti a jeho rostoucí komplexnost dávají lidskému potenciálu podnět i pole působnosti pro svůj rozvoj; a tento rozvoj naopak vyvolává stále nové modifikace společenské sítě. Vypívání lidstva tedy musí znamenat úplnou přeměnu společenského řádu. Nová společnost musí být schopna pojmout celou různorodost lidstva a využívat v plné míře talentů a myšlenek, které se třibily po tisíciletí kulturního vývoje:

"Je to Den, v němž lidé nejvyššími projevy Boží přízně zaplaveni byli, Den, v němž Jeho nejmocnější milostí byly naplněny všechny věci stvořené. Je na všech národech světa, aby své spory urovnaly a v jednotě a míru dokonalém ve stínu Stromu Jeho péče a milující laskavosti přebývaly... Brzy bude řád dnešního dne svinut a na jeho místě nový rozprostřen. Vskutku, tvůj Pán mluví pravdu a je Znalcem věcí nespátřených". 65

Bahá'u'lláh tvrdí, že hlavním nástrojem přeměny společnosti a dosažení světové jednoty je spravedlnost v konání lidí. Toto téma zaujímá výsadní místo v Jeho učení:

"Spravedlnost lidem světlem jest. Neuhaste jej protivětry útisku a tyranie. Smyslem spravedlnosti je nastolení jednoty mezi lidmi. V tomto slově vznešeném vzdouvají se vlny oceánu božské moudrosti, zatímco knihy světa jeho vnitřní význam pojmuti nemohou..." 66

Ve svých pozdějších spisech Bahá'u'lláh objasnil důsledky vyplývající z tohoto principu pro věk dospělosti lidstva. Tvrdí, že *"ženy a muži byli a vždy budou před zrakem Božím rovnými"* 67, a pokrok civilizace vyžaduje, aby si společnost zorganizovala své záležitosti tak, aby se v nich tento fakt plně projevoval. Přírodní zdroje na Zeměkouli jsou vlastnictvím celého lidstva, nikoli jen těch či oněch lidí. Různá míra příspěvku ke všeobecnému ekonomickému blahobytu si zasluhuje různou výši odměny a uznání, ale musí být odstraněny extrémní bohatství a chudoby, které sužují většinu národů na Zemi bez ohledu na sociálně-ekonomická učení, ke kterým se hlásí.

Vyhlášení králům

Výše citované spisy byly z největší části zjeveny v podmínkách obnoveného pronásledování. Už zakrátko po příjezdu vyhnanců do Konstantinopole začalo být jasné, že pocty, jimiž byl Bahá'u'lláh zahrnován na Svě cestě z Bagdádu, byly jen krátkou mezihrou. Rozhodnutí osmanských úřadů poslat vůdce "Bábi" a Jeho společníky do hlavního města říše spíše než do některé ze vzdálených provincií ještě prohloubilo neklid vlády Persie. 68 Obávaje se, že by se vývoj událostí v Bagdádu opakoval a tentokrát mohl získat nejen sympatie, ale dokonce i oddanost vlivných osobností turecké vlády, velvyslanec Persie vyvíjel neustálý tlak, aby byli vyhnanci odesláni do některé vzdálenější oblasti říše. Svě žádosti odůvodňoval tím, že by šíření nového náboženského poselství v hlavním městě mohlo mít odezvu jak politickou, tak i náboženskou.

Zpočátku tomu vláda Osmanské říše silně odporovala. Její první ministr, 'Alí Pashá, vyjádřil západním diplomatům své přesvědčení, že Bahá'u'lláh je "význačný muž příkladného chování, velké mírnosti a nejvyšší důstojnosti." Jeho učení je, podle ministrova názoru, "hodno vysokého ocenění, protože paralyzuje náboženské napětí rozdělující židovské, křesťanské a muslimské poddané jeho říše." 69

Avšak nelibost a podezíravost postupně narůstaly. V hlavním městě Osmanské říše byla politická a ekonomická moc v rukou dvorních úředníků, což byli, až na několik málo výjimek, lidé s velmi malými schopnostmi. Vládní mašinerie byla poháněna prodejností a hlavní město bylo magnetem pro hordu lidí, kteří se tam, hledající prospěch a vliv, shlukovali ze všech částí impéria i zpoza hranic. Očekávalo se, že kterákoli prominentní osobnost z jiné země či poplatnického území se okamžitě po příchodu do Konstantinopole připojí k tláčenici žadatelů o azyl v přijímacích pokojích dvorních pašů a ministrů. Nikdo by nemohl mít horší pověst než přicházející skupina perských politických utečenců, kteří byli známi jak svou modrostí a vzdělaností, tak i nedostatkem skrupulí.

Bahá'u'lláh, k zármutku přátel, radících Mu, aby využil přetrvávajícího nepřátelství vůči vládě Persie a soucitu, vyvolaného Jeho vlastním utrpením, jasně prohlásil, že nemá žádné požadavky. Ačkoli několik vládních ministrů vykonalo zdvořilostní návštěvu sídla, které bylo Bahá'u'lláhovi určeno, těchto možností nevyužil. Řekl, že je v Konstantinopoli jako host na pozvání Sultána a zajímají Jej pouze věci ducha a morálky.

O mnoho let později perský velvyslanec Mirzá Husayn Khán, který si ve své zprávě ze služební cesty do hlavního města Osmanské říše stěžoval na zlobivý vliv hrabivosti a nedůvěryhodnosti svých krajanů na pověst Persie v Konstantinopoli, překvapivě otevřeně vzdal hold příkladu chování, jenž Bahá'u'lláh za svého krátkého pobytu nastolil. 70 Avšak zároveň se svými spolupracovníky využil situace a prezentoval to jako lstivé zakrývání tajného spiknutí utečenců proti veřejnému pořádku a státnímu náboženství. Pod tímto nátlakem osmanské úřady nakonec dospěly k rozhodnutí přemístit Bahá'u'lláha a Jeho rodinu do provinčního města Adrianopole. Přesouvali je ve spěchu uprostřed tuhé zimy. Utečenci prožili v nevyhovujících obydlích bez vhodného oblečení i ostatního zaopatření rok obrovského strádání. Bylo jasné, že, byť nebyly trestáni za žádný zločin ani jim nebyla dána možnost obhajoby, byli svěvolně učiněni státními vězni.

Z pohledu historie náboženství má postupné vyhnanství Bahá'u'lláha do Konstantinopole a Adrianopole do očí bijící symbolický význam. Projev Boží a Zakladatel nezávislého náboženského systému, který se měl brzy rozšířit po celé planetě, poprvé překročil úzkou vodní šíji oddělující Asii od Evropy a vkroutil na "Západ". Všechna ostatní velká náboženství povstala v Asii a působení jejich Zakladatelů bylo svázáno s tímto světadílem. Poukazuje na to, že minulá rozmezi, především pak Abrahamovo, Kristovo a Mohamedovo, měla největší vliv na vývoj civilizace v období jejich západního šíření, Bahá'u'lláh předpovídá, že stejný jev, jen v podstatně větším měřítku, nastane i v tomto věku novém: *"Na Východě světlo Jeho Zjevení propuklo; na Západě se objevily znaky Jeho panství. Přemítejte o tom ve svých srdcích, ó lidé..." 71*

Asi nás nepřekvapí, že Bahá'u'lláh zvolil tuto chvíli ke zveřejnění poselství, jež si získávalo podporu následovníků Bába na celém Středním východě. Toto oznámení provedl formou série prohlášení, která jsou jedněmi z nejpozoruhodnějších dokumentů v náboženské historii. Projev Boží se v nich obrací ke "králům a vládcům světa" a oznamuje jim

rozbrěsk Dne Božího, odkazuje na dosud nepochopitelné změny, které se kupily po celém světě. Vyzývá je jako důvěrníky Boha i ostatních lidí, aby povstali ke službě procesu sjednocování lidského pokolení. Vzhledem k úctě, ve které je měli jejich podřízení a vzhledem k absolutní moci, kterou většina z nich disponovala, je, jak říká, v jejich silách pomoci při vytváření světového řádu protknutého jednotou a oživeného božskou spravedlností, řádu, jenž nazýval Nejvyšším mírem.

Dnešní čtenář si může jen těžce představit morální a intelektuální svět, ve kterém vládci před sto lety žili. Z jejich životopisů a soukromé korespondence je zjevné, že byli až na několik výjimek osobně zbožní a přesvědčení o neomylných pravdách Bible a Koránu, často vedouce duchovní život svých národů jako vrchní představitelé státního náboženství. Moc, kterou vládli, si většinou odvozovali přímo od božské autority pasáží těchto Písem, stejně tak jako roli posvěcených Bohem, o které velmi mnoho hovořili. Proroctví o "Posledních Dnech" a "Království Božím" pro ně nebyla mýtem nebo alegorií, ale jistotou, že budou Bohem povoláni k zúčtování svého správcovství, na níž byl založen celý morální řád.

Dopisy Bahá'u'lláha se vyjadřují k těmto myšlenkám:

"Ó Králové na Zemi! Ten, Jenž je všech Pánem svrchovaným, přišel. Království je Boha, všemocného Ochránce, Sama v Sobě Existujícího... Toto jest Zjevení, s nímž cokoli z držav vašich nikdy měřeno býti nemůže. Kéž byste to seznali.

Střezte se, aby vám pýcha neznemožnila rozpoznat Zdroj Zjevení, aby vám věci pozemské jako závojem neskryly Toho, Jenž je Stvořitelem nebes... Při spravedlnosti Boží! Není Naším přáním na vaše království ruce vztáhnout. Naším poselstvím je jati se srdcí lidí a býti jejich vlastníky... 72

Vězte, že chudí jsou vprostřed vás svěřenstvím Božím. Mějte se na pozoru, abyste Jeho důvěru nezahladili, abyste nespravedlivě s nimi nenakládali a cestami proradných nekráčeli. Zodpovídat se z důvěry Jeho zcela jistě povolání budete dne toho, kdy Váhy spravedlnosti zavěšeny budou, dne toho, kdy každému jeho díl vyplacen bude, kdy činy lidí všech, bohatých i chudých, váženy budou.

Zkoumejte Naši Věc, vyšetřujte vše, co Nás postihlo a spravedlivě rozsudte Nás a nepřátele Naše a buďte z těch, již dle práva jednájí s bližními svými. Nezadržte-li ruku utiskovatelovu, neubráníte-li práva utlačovaných, jaký nárok budete pak mít zváti se chloubou mezi lidmi? 73

Pakliže rad, jež Jsme vám v této Desce zjevili, dbát nebudete, božský trest stihne vás ze všech stran a rozsudek Jeho spravedlnosti bude proti vám vynesen. Toho dne moci Mu odporovat míti nebudete a nemohoucnost svou vlastní rozpoznáte..." 74

Vize "Nejvyššího Míru" nevyvolala u vládců devatenáctého století žádnou odpověď. Rozmach nacionalismu a expanze impérií učinily nejen krále, ale i parlamentáře, akademiky, umělce, novináře a hlavní náboženské instituce vášnivými hlasateli triumfu Západu. Návrhy společenských změn, jakkoli nezištné a plné ideálu, brzy podlehly spoustě nových ideologií vyvrhovaných rostoucím přílivem dogmatického materialismu. Na Orientě islámský svět, zhyponotizován vlastními nároky reprezentovat veškeré lidi, kteří vůbec kdy věděli a mohli vědět o Bohu a pravdě, zapadal stále hloub do nevědomosti, letargie a vzdorného nepřátelství vůči lidskému pokolení, jež nechtělo uznat tuto jeho duchovní výjimečnost.

Příjezd do Svaté země

Je překvapivé, že osmanské úřady, znalé průběhu událostí v Bagdádu, nepředpokládaly, v co vyústí Bahá'u'lláhův pobyt v dalším velkém provinčním hlavním městě. Během roku Svého pobytu v Adrianopoli si jejich vězeň získal zájem a později vroucný obdiv vlivných osobností jak intelektuálního života, tak i správy této oblasti. K rozmrzelosti perských konzulárních zástupců patřili k jeho nejoddanějším obdivovatelům vládce provincie Khurshíd Páshá a vůdce sunnitského náboženského představenstva Shaykhu'l-Islám. V očích hostitelů i celé veřejnosti byl vyhnanec morálním filozofem a svatým, Jehož učení se nezračilo pouze v příkladu Jeho vlastního života, ale i ve změnách, jež vyvolalo mezi záplavou perských poutníků, kteří se stahovali do tohoto odlehleho střediska Osmanské říše, aby Jej navštívili. 75

Tento nepředpokládaný vývoj perského velvyslance a jeho společníky přesvědčil, že je jen otázkou času, než hnutí Bahá'í, stále se šířící v Persii, nabude obrovského vlivu ve znepřátelené sousední říši. V tomto historickém období zchátralá Osmanská říše bojovala proti opakovaným nájezdům carského Ruska, povstáním podrobených národů a neutichajícím pokusům zdánlivě sympatizujících vlád Británie a Rakouska o odštěpení různých tureckých území a jejich připojení k vlastním říším. Tato nestabilní politická situace v evropských provinciích Turecka mohutně přidala větru do plachet velvyslanci, jenž žádal, aby utečenci byli odesláni do některé vzdálené kolonie, kde by Bahá'u'lláh neměl kontakt s vlivnými kruhy, ať už tureckými, či západními.

Když se turecký ministr zahraničí Fu'ád Páshá vrátil ze své návštěvy Adrianopole, jeho udivené zprávy o pověsti, kterou si Bahá'u'lláh získával po celé oblasti, ještě dodaly na důvěryhodnosti návrhům perského velvyslanectví. V atmosféře těchto názorů se vláda náhle rozhodla podřídit své hosty přísným omezením. Bez jakéhokoli varování jednoho rána Bahá'u'lláhův dům obklopili vojáci a vydali rozkaz, aby se utečenci připravili k odchodu neznámo kam.

Místem posledního vyhnanství byla pevnost 'Akká (Acre) na pobřeží Svaté země. 'Akká byla svým hnilobným ovzduším a mnoha šířícími se nemocemi po celé říši známou trestaneckou kolonií, kam osmanský stát poslal nebezpečné zločince, kteří neměli tamější věznění dlouho přežít. Bahá'u'lláh, spolu se členy Své rodiny a skupinkou následovníků, kteří s Ním sdíleli vyhnanství, měli po svém příjezdu v srpnu 1868 zažít dva roky strádání a týrání v samotné pevnosti a potom být podrobeni domácímu vězení v nedalekém domě jednoho místního kupce. Po dlouhou dobu se podezíravý místní lid, varovaný na veřejných kázáních před "Bohem Peršanů", jenž byl popisován jako nepřítel veřejného pořádku a šířitel rouhavých a

nemorálních myšlenek, utečencům vyhýbal. Několik členů jejich malé skupinky v důsledku strádání a podmínek, za nichž žili, zemřelo. 76

Když zpětně nahlížíme na výběr Svaté země jako místa Bahá'u'lláhova nuceného vyhnání, jenž prý byl učiněn pod tlakem církevních a světských nepřátel s cílem udusat Jeho náboženský vliv, připadá nám více než ironický. Palestina, místo uctívané třemi velkými monoteistickými náboženstvími jako průsečík světů Božích se světem lidským, měla tehdy, jako i po celá tisíciletí, opět v očekávání lidí jedinečný význam. Pouze několik týdnů před Bahá'u'lláhovým příjezdem se tam z Evropy přeplavilo vedení německého protestantského hnutí Templářů, aby na úpatí hory Karmel vystavěli osadu, která uvítá Krista, v Jehož brzký příchod věřili. Na překladech několika malých domků, jež postavili na druhé straně zálivu přímo proti Bahá'u'lláhově vězení v 'Akce, jsou stále zřetelně vytesané nápisy jako "Der Herr ist nahe" ("Pán je blízko."). 77

V 'Akce Bahá'u'lláh pokračoval v diktování série dopisů jednotlivým vládcům, započaté v Adrianopoli. Několik z nich obsahovalo varování před Božím soudem nad jejich nedbalostí a zneužíváním moci, varování, jejichž dramatické vyplnění vyvolalo vzrušené debaty na celém Blízkém východě. Za necelé dva měsíce po příjezdu utečenců do vězeňské pevnosti byl ministr zahraničních věcí Osmanské říše Fu'ád Pashá, jehož nepřesné zprávy přispěly k Bahá'u'lláhově uvrhnutí do vyhnání, náhle uvolněn z funkce a zemřel ve Francii na infarkt. Tato událost byla naznačena ve vyhlášení, jež předpovídalo brzké propuštění jeho kolegy, ministerského předsedy 'Alí Pashy, svržení a smrt sultána a ztrátu tureckých území v Evropě - sérii pohrom jedna druhou stíhajících. 78

Jeden z dopisů varoval Napoleona III., že za neupřímnost a zneužívání moci "... království tvé ve zmatek uvrženo bude a tvá říše z rukou ti vyklouzne jako trest za to, co jsi spáchal... Tvá okázalost pyšným učinila tě? Při mém životě! Trvatí nebude..." 79 O katastrofální francouzsko-pruské válce, jež vyústila ve svržení Napoleona III. ani ne rok po tomto vyhlášení, Alistair Hohnre, odborník v oboru politických dějin Francie 19. století, napsal:

"Historie asi nezná více překvapující příklad toho, co Řekové nazývali peripateia, strašný pád z výšek pýchy. Zcela jistě neexistoval v novověku národ, jenž by, tak přesycen zjevnou nádherou a tak hmotně zámožný, podlehl v tak krátkém čase většímu ponižení." 80

Jen několik měsíců před neočekávanou sérií událostí v Evropě, jež vedly k napadení Papežského státu a anexi Říma novým královstvím Italským, vyhlášení adresované papeži Piovi IX. jej nabádalo: *"Přenech své království králům a vyjdi ze svého přibytku s tváří obrácenou ke Království... Bud' takovým, jakým býval tvůj Pán... Vpravdě, přišel den sklizně a všechny věci byly odděleny jedna od druhé. Z nadohy spravedlnosti odstraní vše, co chtěl, a uvrhl v oheň vše, co ohně bylo hodno..." 81*

V Kitáb-i-Aqdas Bahá'u'lláh nabádal pruského krále Viléma I., jehož armáda zcela přesvědčivě zvítězila v prusko-francouzské válce, aby si vzal ponaučení z pádu dříve ve válkách úspěšného Napoleona III. i jemu podobných dalších panovníků. Varuje ho, aby mu pýcha neznemožnila rozpoznat toto Zjevení. Z odstavce, který následuje ve stejné knize, vyplývá Bahá'u'lláhova předpověď, že si pruský vládce toto varování k srdci nevezme:

"Ó břehy Rýna! Viděli jsme vás zborcené krví, neb meče odplaty proti vám pozvednuty byly; a další otřesy zažijete. A slyšíme nářek Berlína, byť nyní blýštivou slávou skvícího se." 82

Dvě hlavní prohlášení, adresovaná královně Viktorii 83 a "vládcům Ameriky a prezidentům jejích republik", se vyznačují zcela jiným tónem. První z nich chválí průkopnický čin zrušení otroctví v Britském království a schvaluje princip volené vlády. Druhý, otevřený oznámením Dne Božího, končí výzvou, ne-li mandátem, pro něž nenacházíme v žádném jiném poselství přirovnání: *"Oviňte chromé rukama spravedlnosti a rozdrťte rozbujelého utlačovatele holí příkázání vašeho Pána, Určujícího, Všemoudrého." 84*

Náboženství světlem a temnotou

Překážkám, jež během historie organizované náboženství vytvářelo mezi lidstvem a Zjeveními Božími, patří Bahá'u'lláhovo nejhlubší opovržení. Na božský proces, jehož účel byl vždy duchovní a morální, byla opakovaně uvalována dogmata, vytvářená lidskou pověřivostí a tvarovaná zneužitou vzdělaností. Společenské zákony, zjevené pro opětovnou obnovu života společnosti, byly učiněny základem pro strukturu zašifrovaných doktrín a praktik, které se staly břemenem lidem, jimž měly být k užítku. Dokonce i používání rozumu, hlavního nástroje lidského pokolení, bylo záměrně spoutáno, což způsobilo krach dialogu mezi vírou a vědou, na němž závisí civilizovaný život.

Důsledkem tohoto žalostného výčtu je špatná pověst náboženství po celém světě. A co je ještě horší, organizované náboženství se často samo o sobě stalo příčinou nenávisti a válek mezi národy světa. *"Náboženský fanatismus a nenávisť",* varoval Bahá'u'lláh před sto lety, *"jsou ohněm, pohlcujícím svět, jehož násilí nemůže nikdo uhasit. Pouze Ruka Boží moci může lidstvo osvobodit od této ničivé trýzně." 85*

Bahá'u'lláh tvrdí, že za tuto tragédii budou Bohem volány k zodpovědnosti náboženské hlavy, poněvadž se během historie opovažovaly mluvit Jeho jménem. Jejich pokusy učinit Slovo Boží soukromým vlastnictvím a jeho vysvětlování prostředkem k osobnímu vzestupu byly největší překážkou, s níž muselo lidstvo při svém vývoji bojovat. Mnozí z nich, v předtuše svého konce, neváhali pozvednout ruce proti samotným přicházejícím Poslům Božím:

"Náboženští vůdcové v každém věku znemožňovali lidem dosáhnout břehů věčného spasení, neb ve svých rukou pevně třímali otěže moci. Někteří z nich způsobili ochuzení lidí ze zvrhlé touhy po vedení, jiní pro nedostatek znalostí a pochopení. Pro jejich moc a pronásledování pil každý Prorok Boží z kalichu oběti..." 86

Obraceje se ke kněžstvu všech věr, Bahá'u'lláh varuje před zodpovědností, ke které v minulosti tak nedbale přistupovali:

"Vy jste jako pramen. Dozná-li změny, změní se i potůčky z něj vytékající. Obávejte se Boha a řadte se mezi zbožné. Stejně tak, je-li srdce člověka zkaženo, i jeho údy zkaženými budou. Podobně, bude-li zkažen kořen stromu, i jeho větve, výhonky, listy a plody zkaže podlehnou." 87

Tatáž prohlášení, zjevená v době, kdy náboženská ortodoxie byla jednou z nejmocnějších sil světa, naznačila, že její moc je u konce a že církevní kasta už nebude mít ve vývoji světa společenskou roli: *"Ó zástupy duchovních! Od nynějška uzříte sebe sama žádné moci nevlastníce..." 88* Zvláště mstivému odpůrci z řad muslimského kněžstva Bahá'u'lláh řekl: *"Jsi jako poslední stopy slunečního světla na vrcholku hory. Brzy pomínou, jak určeno bylo Bohem, Všeovládním, Nejvyšším. Sláva tvá i tobě podobných vám byla odhata..." 89*

Tato prohlášení nehovoří o organizování náboženských aktivit, nýbrž o zneužívání těchto zdrojů. Bahá'u'lláhovy spisy štědrě oceňují nejen velký příspěvek organizovaného náboženství civilizaci, ale také užitek, který svět získal sebeobětováním kněžích a náboženských řádů všech věr a jejich lásky k lidstvu:

"Ti duchovní... již jsou vpravdě ozdobeni ornamenty znalosti a dobrou povahu mají, jsou vpravdě tělu světa hlavou a národům očima..." 90

Výzvou všem lidem, věřícím i nevěřícím, kněžím i laikům, je spíše rozpoznat následky všeobecné korupce náboženských sil, které se projevují v dnešním světě. V převládajícím odčizení lidstva od Boha se během uplynulého století zhroutil vztah, na němž závisí stav morálního života vůbec. Přirozené schopnosti rozumné duše, životně důležité pro vývoj a udržování lidských hodnot, začaly být všeobecně podceňovány: *"Síla lidské víry v Boha v každé zemi vymírá; nic, co postrádá Jeho hojivý lék, ji nemůže nikdy obnovit. Zkáza bezbožnosti proniká k životě důležitým orgánům lidské společnosti; co jiného než Elixír Jeho mocného Zjevení je očistit může a obnovit?... Jen a jen Slovo Boží může si připisovat vyznamenání, že je nadáno schopností pro tak obrovskou a dalekosáhlou změnu vyžadovanou." 91*

Světový mír

Ve světle následujících událostí se varování a výzvy stávají ostřejšími:

"Ó vy volení zástupci lidí všech zemí!... Dívejte se na svět jako na lidské tělo, jež, ač bylo stvořeno zdravým a dokonalým, z nejrůznějších příčin vážnými poruchami a chorobami postiženo bylo. Ani na jediný den se mu neulevilo ani se jeho nemoc nezhoršila, poněvadž upadlo do opatery nevědomých lékařů, kteří opatřili svým vlastním touhám plně popustili..."

Dnes je vidíme vydané na milost vládcům tak zpitým pýchou svou, že ani své vlastní výhody rozpoznat nemohou, natož pak aby Zjevení tak záhadné a vyzývající jako je toto poznat mohli..." 92

Nastal Den, v němž země svá vlastní poselství vypoví. Šířitelé nejednoty jsou jí břemenem, kéž byste pochopili..." 93

"Všichni lidé byli stvořeni, aby vedli vpřed neustále se vyvíjející civilizaci. Všemocný Mi svědčí: Jako zvířata polí chovat se člověka nehodným jest. Trpělivost, milosrdnost, soucit a milující laskavost ke všem národům a společenstvím na zemi jsou ctnostmi, jež jeho důstojnosti přísluší..." 94

"V tomto věku se ve všech národech Země probouzí nový život, však dosud nebylo nikoho, kdo by objevil jeho příčinu a pochopil jeho motiv. Pohlédte na národy Západu. Sledujte, jak ve své snaze o ustanovení a hlásání marného a bezvýznamného nespočetné životy obětovaly a stále obětují..." 95

"Ve všech záležitostech umírněnost třeba. Přivádíme-li nějakou věc do extrému, ukáže se býti zdrojem zla... Existují zvláštní a udivující věci na Zemi, ale myslím a chápání lidí jsou ukryty. Tyto věci mohou změnit celou atmosféru Země a jejich jedovatost se ukáže osudnou..." 96

Ve svých pozdějších spisech, i v těch, jež byly určeny lidstvu jako celku, Bahá'u'lláh vybízí, aby byly učiněny kroky potřebné k dosažení toho, co nazýval "Nejvyšším Mírem". Jak řekl, zmírní se tím útrapy a zmatek, jež budou lidské pokolení sužovat, dokud národy světa nepřijmou Zjevení Boží a skrze Ně neustaví Nejvyšší Mír:

"Přijde doba, kdy bude všeobecně pochopena nevyhnutelná nutnost svolání obrovského, všeobsahujícího shromáždění lidí. Vládcí a králové na Zemi je budou muset navštívit a účastníce se na jeho poradách zvážít cesty a prostředky, jimiž budou na světě položeny základy Nejvyššího míru mezi lidmi. Takový mír však vyžaduje, aby se pro klid národů světa velké moci dohodly na úplném usmíření. Kdyby kterýkoli z králů pozvedl zbraň proti druhým, všichni by měli jednotně povstat a zbránit mu v tom. Až toho bude dosaženo, národy světa již více nebudou potřebovat zbraní vyjma těch, jež budou sloužit k udržování bezpečnosti jejich říší a zabezpečování řádu na vlastních územích... Blíží se den, kdy si všechny národy světa osvojí jeden univerzální jazyk a přijmou jednu společnou abecedu. Až toho bude dosaženo, pocestuje-li člověk do jakéhokoli města, bude to, jakoby vstupoval do vlastního domova... To je vpravdě člověk, jenž se dnes oddává službě celému lidskému pokolení... Nepřisluší se pyšnit tomu, kdo miluje svou vlastní zemi, ale spíše tomu, kdo miluje celý svět. Naše Země je jen jednou zemí a lidstvo je jejími obyvateli." 97

Ne Svou vlastní vůlí

Ve svém dopise perskému vládci Násirí'd-Dín Sháhovi Bahá'u'lláh hovoří, bez jakýchkoli výčitek za Svě uvěznění v Síyáh-Chál a jiné nespravedlnosti, jež Jej potkaly z králových rukou, o Svě vlastní roli v Božském Plánu:

"Byl jsem jen člověk jako ostatní, na Svém loži spící, když hle, vánky Všeslavného Mne ovály a naučily Mne znalosti všeho bytího. Není ze mne, však od Toho, Jenž Všemocným a Vševědoucím Jest. A On přikázal Mi hlas mezi zemí a nebesy pozvednouti a pro to Mne potkalo to, co způsobilo, že každý chápatel člověk zaslel. Nestudoval jsem vědomostí mezi lidmi dneška ani jsem jejich školy nenavštěvoval. Ve městě, v němž jsem přebýval, se otaž, abys mohl být ujistěn, že nejsem z těch, kdož živě mluví." 98

Poslání, jemuž věnoval celý Svůj život, které Jej stálo život milovaného mladšího syna 99 stejně tak jako i ztrátu všech hmotných statků, jež podkopalo Jeho zdraví a přineslo mu věznění, exil a trýznění, si On Sám neurčil. Na tuto stezku se vydal, jak říkal, "ne Svou vlastní vůlí":

"Myslíte si, Ó lidé, že ve svých rukou držím dohled nad Boží Vůlí a Jeho Záměrem posledním?... Byl-li by konečný osud Boží Víry v Mých rukou, nikdy bych ani na chvíli nesvolil k tomu, abych se Vám zjevil, ani bych nedovolil jedinému slovu sestoupit z Mých rtů. O tom Sám Bůh, vpravdě svědčí." 100

Plně se odevzdáváje Božímu volání, neměl žádných pochyb o roli, kterou Mu bylo určeno sehrát v lidské historii. Jako Projev Boží věku naplnění je Přislíbeným všech Pisem minulosti, "Touhou národů", "Králem Slávy." Pro židovství je "Hospodinem Zástupů"; pro křesťanství návratem Krista ve slávě Otce; pro islám "Velkým Oznaměním"; pro buddhismus Maitreya Buddhou; pro hinduismus novým vtělením Kršny a pro zoroastrismus příchodem "Sháh-Bahráma". 101

Stejně tak jako všechny Projevy Boží před Ním, je zároveň Hlasem Boha i Jeho lidským prostředníkem: *"Když přemítám, Ó můj Bože, o vztahu, jenž Mne k Tobě váže, jsem nucen prohlásit všem stvořeným věcem 'vpravdě Já jsem Bůh!'; když však pohlédnu na své vlastní Já, hle, nacházím je nižším jílů!" 102*

"Určití mezi vámi", prohlásil, „řekli: 'To je Ten, jenž prohlašuje, že Bohem jest.' Při Bohu! Toto je hrubé nactiurhačství. Jsem jen služebníkem Božím, Jenž uvěřil v Něj a v Jeho znamení... Můj jazyk, Mé srdce, Má vnitřní i vnější bytost svědčí, že není Boha kromě Něj, že vše ostatní bylo stvořeno Jeho přikázáním a bylo mu dáno tvaru silou Jeho Vůle... Jsem Tím, Jenž vypovídá dary, jimiž Jej Bůh Svou štědrostí obdaril. Je-li toto Mým hříchem, pak jsem prvním z hříšníků..." 103

Bahá'u'lláhova Písma používají k vyjádření paradoxu samé podstaty fenoménu Zjevení Svě Vůle Bohem mnoha přirovnání:

"Jsem královským sokolem na paži Všemocného. Rozprostírám znavená křídla každého raněného ptáka a vypouštím jej k letu." 104

"Je to jen list, jenž větry vůle tvého Pána, Všemocného, Všemi Chváleného, pozvedly. Může být zastaven, dují-li prudké větry? Nikoli, při Tom, Jenž je Pánem všech Jmen a Přidomků! Pofoukávají si s ním, jak se jim zlíbí..." 105

Úmluva Boha s lidstvem

V červnu roku 1877 byl Bahá'u'lláh konečně propuštěn z přísného uvěznění ve vězeňském městě 'Akká a přestěhoval s rodinou do "Mazra'ih", malého statku několik mil severně od města.106 Jak Jeho prohlášení turecké vládě předpovědělo, sultán 'Abdu'l-Azíz byl svržen, v palácovém převratu na něj byl spáchán atentát a prudké závany vichrů politických změn, dující po celém světě, začaly napadat i opevněné hranice systému Osmanské říše. Po krátkém dvouletém pobytu v Mazra'ih se Bahá'u'lláh přestěhoval do "Bahjí", velkého stavení obklopeného zahradami, jež pro Něj a členy Jeho rozrostlé rodiny pronajal syn 'Abdu'l-Bahá. 107 Zbývajících dvanáct let Svého života zasvětil spisům, týkajícím se širokého okruhu duchovních a společenských otázek, a přijímání proudu Bahá'í poutníků, kteří s velkými obtížemi vážili cestu z Persie a ostatních zemí.

Na Blízkém a Středním východě se mezi následovníky Jeho poselství začalo vytvářet jádro života komunity. Pro její vedení Bahá'u'lláh zjevil systém zákonů a institucí, jež slouží k zavádění principů Jeho písem do praxe. 108 Správa byla svěřena celou komunitou demokraticky zvoleným radám, byla přijata opatření vylučující možnost růstu církevní elity a stanoveny principy konzultace a skupinového rozhodování.

Jádro tohoto systému bylo to, co Bahá'u'lláh nazýval "Novou úmluvou" mezi Bohem a lidstvem. Význačným rysem období vyzrávání lidstva je, že poprvé ve své historii si je celé lidské pokolení, byť jen mlhavě, vědomo své jednoty a chápe Zemi jako jedinou domovinu. Toto probuzení otevírá cestu k novému vztahu mezi Bohem a lidstvem. Bahá'u'lláh říká, že přijmou-li národy světa duchovní moc obsaženou ve vedení Božího Zjevení pro tuto dobu, najdou v sobě morální sílu, kterou nemůže lidské úsilí samo o sobě vytvořit. Díky tomuto vztahu se zrodí "nové lidské pokolení" 109 a započne práce na budování celosvětové civilizace. Poselstvím komunity Bahá'í je ukázat hojivé účinky této Úmluvy na nemoci, rozdělující lidské pokolení.

Bahá'u'lláh zesnul v Bahjí 29. května 1892 v 75. roce Svého života. V době Jeho odchodu Věc, jež Mu byla svěřena před čtyřiceti lety v temnotách teheránské Černé díry, mohla vystoupit za hranice islámských zemí, v nichž získávala svůj tvar, a položit své základy nejprve v Americe a Evropě, a poté po celém světě. Tím se sama stala obhajobou příslibu Nové úmluvy mezi Bohem a lidstvem. Bahá'í víra a její komunita věřících jako jediná z nezávislých světových náboženství úspěšně překonala první kritické století své existence v nedotčené jednotě, nezničené věkovitou nákazou rozkolu a frakcí. Její příklad je

přesvědčivým důkazem Bahá'u'lláhova ujištění, že lidské pokolení se, ve vší své rozdílnosti, může naučit žít a pracovat jako jeden národ ve své společné celosvětové domovině.

Dva roky před Svou smrtí Bahá'u'lláh přijal v Bahjí jednoho z mála lidí ze Západu, již se s Ním setkali a zároveň jediného, jenž zanechal o svém zážitku písemnou zprávu. Tímto návštěvníkem byl Edward Granville Browne, významný mladý orientalista z Cambridžské univerzity, jehož pozornost byla původně upoutána dramatickou historií Bába a hrdinné skupiny Jeho následovníků. Browne o svém setkání s Bahá'u'lláhem napsal:

"Jelikož jsem jen mlhavě tušil, kam jdu a koho mám spatřit (žádné detailní informace jsem neobdržel), uplynula vteřina nebo dvě, než jsem si s údivem a tlukoucím srdcem konečně uvědomil, že pokoj není prázdný. V rohu, kde se pohovka stýkala se zdí, seděl pozoruhodný člověk vzbuzující úctu... Tvář, na niž jsem pohlížel, nemohu nikdy zapomenout, ač nejsem schopen ji popsat. Ty pronikavé oči jako by četly každému až z nehlubší duše; v hustém obočí jako by dřímala síla a moc... Nebylo zapotřebí se tázat, před kým stojím. Poklonil jsem se Tomu, Jenž je předmětem oddanosti a lásky, jakou králové mohou závidět a již vládci marně hledají! Mírný, důstojný hlas mne pobídl, abych se posadil a poté pokračoval" "Chvála bud' Bohu, že jsi přišel! ... Přišel jsi navštívit vězně a vyhnance.... Přejeme si jen dobro světa a štěstí národů; avšak oni považují Nás za rozněcovače sváru a rozkolu, hodného pout a vyhnanství... Všechny národy se sjednotí ve víře a všichni lidé budou jako bratři; citová pouta a jednota mezi syny člověka bude posílena; rozdílnost náboženství skončí a odlišnosti mezi rasami budou bezpředmětné... jaké je v tom nebezpečí? Přesto tomu tak bude; tyto neplodné sváry, tyto ničivé války skončí a přijde "Nejvyšší Mír"..." 110

POZNÁMKY

1. Bahá'u'lláh (Sláva Boží), občanským jménem Husayn-'Alí. Autorizovanou prací o poselství Bába a Bahá'u'lláha je dílo Shoghi Effendiho *God Passes By* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1987). Další biografickou studií je kniha Hasana Balyuzkiho: *Bahá'u'lláh: The King of Glory* (Oxford: George Ronald, 1980). Bahá'u'lláhova písmena jsou podrobně rozebírána ve čtyřsvazkovém díle Adíba Taherzadeha *The Revelation of Bahá'u'lláh* (Oxford: George Ronald, 1975).
2. Britannica Yearbook z roku 1988 uvádí, že ač má Bahá'í komunita pouze asi 5 milionů lidí, Víra se stala nejrozšířenější na světě hned po křesťanství. Ve 155 nezávislých zemích a dominiích na Zemi byly zvoleny Národní duchovní rady Bahá'í a na místní úrovni jich pracuje více než 17 000. Víra zastupuje podle odhadu 2 112 národností a kmenů.
3. Arnold Toynbee, *A Study of History*, svazek VIII (London: Oxford, 1954), strana 117.
4. Báb (Brána), občanským jménem Siyyid 'Alí-Muhammad, se narodil 20. října 1819 v Shirazu.
5. Pasáže Bábova písma, odkazující k příchodu "Toho, Jehož Bůh projeví", obsahují skryté reference k "roku Devět" a "roku Devatenáct" (tj. přibližně 1852 a 1863, počítáno v lunárních letech od vyhlášení Bábovy mise v roce 1844). Při různých příležitostech Báb také naznačil jistým Svým následovníkům, že oni sami rozpoznají "Toho, Jehož Bůh projeví" a budou mu sloužit.
6. Bábovo poselství bylo rozšiřováno v mešitách a na veřejných prostranstvích skupinou nadšených následovníků, z nichž mnozí byli mladými účastníky náboženského semináře. Muslimské kněžstvo reagovalo vyvoláváním davového násilí. Bohužel se tyto události časově shodovaly s politickou krizí vyvolanou smrtí Muhammada Sháha a bojem o následovnictví. Vůdci úspěšné politické frakce, stojící za kralevicem Násiri'd-Dín Sháhem, obrátili královskou armádu proti nadšeným Bábím. Ti, vychováni muslimským způsobem, věříce, že mají morální právo na sebeobranu, se zabarikádovali v nouzových přístřešcích a čelili dlouhému a krvavému obležení. Když byli nakonec přemoženi, v jednom masakru všichni povražďeni a Báb byl popraven, dva mladí zoufalí Bábí zastavili šáha na veřejné cestě a vystřelili na něj ptáčnicí v nesmyslném pokusu o atentát. Tento incident se stal omluvou pro nejhorší masakry Bábí, které vyvolaly protesty západních velvyslanectví. Záznam tohoto období hledejte v knize W. Hatcher a D. Martina, *The Bahá'í Faith: The Emerging Global Religion* (San Francisco: Harper and Row, 1985), strana 6 - 32.
7. Záznam o těchto událostech je možno nalézt v knize *God Passes By*, kapitoly I - V. Zájem Západu o hnutí Bábí byl vyvolán především publikací Josepha Artura hraběte de Gobineau *Les religions et les philosophies dans l'Asie centrale* (Paris: Didier, 1865).
8. Bahá'u'lláh, *Epistle to the Son of the Wolf* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1979), str. 20-21.
9. Množství západních diplomatických a vojenských pozorovatelů zanechalo hrozivé zprávy o tom, co viděli. U perských úřadů bylo zaregistrováno několik formálních protestů. Viz Moojan Momen, *The Bábí and Bahá'í Religions, 1844 - 1944* (Oxford: George Ronald, 1981).
10. *Epistle to the Son of the Wolf*, str. 21.
11. *Epistle to the Son of the Wolf*, str. 22:
12. V Persii pochopitelně vládla velká podezřivost vůči záměrům britské a ruské vlády, jelikož se obě dlouho vměšovaly do perských záležitostí.

13. Ústřední postavou působící tyto problémy byl Bahá'u'lláhův mladší nevlastní bratr Mírzá Yahyá. Když byl ještě mladý a pod vedením Bahá'u'lláha, byl Bábem jmenován vůdcem Bábí komunity, očekávající brzký příchod "Toho, Jehož Bůh projeví". Pod vlivem bývalého muslimského teologa Siyyida Muhammada Isfaháního, se však Yahyá postupně svému bratru odcizoval. Místo toho, aby se otevřeně vyjádřil, projevoval svou nelibost v tajné agitaci, jež měla katastrofální důsledky na morálku utečenců, v té době již velmi nízkou. Yahyá potom odmítl přijmout Bahá'u'lláhovo prohlášení a v dalším vývoji Bahá'í víry, jež tímto prohlášením vznikla, nehrál žádnou roli.
14. Bahá'u'lláh, *The Book of Certitude* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1985), str. 251.
15. Bahá'u'lláh, *Skrytá slova* (ČSFR)
16. *The Book of Certitude*, str. 3-4 a 195-200.
17. Citováno v *God Passes By*, str. 137.
18. Citát prince Zaynu'l-'Ábidín Khána, *God Passes By*, str. 135.
19. Viz poznámka 68.
20. *God Passes By*, str. 153: Po roce 1863 bylo slovo "Bábí" nahrazováno stále více slovem "Bahá'í", poukazujíc na fakt, že se objevilo zcela nové náboženství.
21. Citováno v knize Shoghi Effendiho *The Advent of Divine Justice* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1984), str. 77.
22. Bahá'u'lláh, *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1983), str. 10-11.
23. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 297.
24. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 334.
25. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 8.
26. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 8.
27. Tyto dva uváděné výroky můžeme najít jako citát Abdu'l-Baháa v knize J. E. Esslemonta, *Bahá'u'lláh and the New Era* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1987), str. 170 a případně v *Tablets of Bahá'u'lláh Revealed after the Kitáb-i-Aqdas* (Haifa: Bahá'í World Centre, 1982), str. 22-23.
28. Zpráva o těchto událostech je v knize *God Passes By* na str. 127-157.
29. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 4-5.
30. *The Book of Certitude*, str. 98.
31. *The Book of Certitude*, str. 99.
32. *The Book of Certitude*, str. 99-100.
33. *The Book of Certitude*, str. 103-104.
34. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 59.
35. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 66-67.
36. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 65-66.
37. Citováno v *The Advent of Divine Justice*, str. 79.
38. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 136.
39. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 80.
40. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 164.
41. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 329.
42. Detailní vysvětlení tohoto problému viz 'Abdu'l-Bahá, *Some Answered Questions* (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1970), str. 163-201.
43. Příklady slovy Ježíše: Co se mne ptáš o dobrém? Jediný jest dobrý Bůh." (Mat. 19:17); "Já a Otec jedno jsme" (Jan 10:30).
44. *Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh*, str. 177 -179.

45. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 54 - 55.
46. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 56.
47. Nový Zákon (Jan 1:10).
48. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 141 -142.
49. Shoghi Effendi, The World Order of Bahá'u'lláh: Selected Letters (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1982), str. 117.
50. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 74. V písmech Bahá'í je termínu "Adam" užíváno ve dvou odlišných symbolických významech. První odkazuje ke vzniku lidské rasy, zatímco druhý označuje první Projev Boží.
51. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 213.
52. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 151.
53. Viz Bahá'u'lláh, The Seven Valleys and The Four Valleys (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1986), str. 6 - 7: *"Ba, ač moudrému hledat Pána Pánů v prachu pošetilým zdá se býti, silná zanícenost v hledání se tím vyznačuje."*
54. World Order of Bahá'u'lláh, str. 116.
55. The Seven Valleys, str. 1 - 2.
56. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 214
57. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 286.
58. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 4 - 5.
59. Nový zákon, Jan (10:16)
60. Bahá'u'lláhovo učení o procesu vyspívání lidské rasy je rozpracováno v knize World Order of Bahá'u'lláh, sr. 162 -163 a 202.
61. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 217
62. Tablets, str. 164.
63. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 95.
64. Tablets, str. 164.
65. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 6 - 7.
67. Women: A compilation (Toronto: Bahá'í Publishing Trust, 1986), str. 26.
68. Shodou zvláštních okolností vrchní úřady v Konstantinopoli s Bahá'u'lláhem silně cítily a odolávaly tlaku perské vlády. Starosta Bagdádu Namíq Páshá se ve své zprávě hlavnímu městu nadšeně zmiňoval o povaze a vlivu význačného perského utečence. Sultána 'Abdu'l-'Azíze, který se, ač byl kalifem sunnijského islámu, považoval za mystika, tyto zprávy zaujaly. Stejně důležitý však byl postoj prvního ministra 'Alí Páshy. Tento absolvent studií perského jazyka a literatury a potenciální reformátor turecké správy také k Bahá'u'lláhovi cítil sympatie. Bezesporu díky tomuto souznění sympatií a zájmu osmanská vláda pozvala Bahá'u'lláha do hlavního města místo toho, aby Jej odeslala do některé vzdálenější oblasti nebo Jej vydala naléhajícím perským úřadům.
69. Plný text zprávy rakouského velvyslance Count von Prokesch-Ostena v dopisu hraběti de Gobineau z 10. ledna 1886 viz Bábí and Bahá'í Religions, str. 186-87.
70. Revelation, díl 2., str. 399.
71. Tablets, str. 13.
72. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 210 -212.
73. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 252.
74. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 252.
75. Popis těchto událostí viz Revelation, díl 3., zvláště str. 296, 311.
76. Popis této zkušenosti viz God Passes By, str. 180-189.

77. Dva němečtí náboženští vůdcové Christoph Hoffman a Georg David Hardegg spolupracovali v padesátých letech minulého století na vytvoření "Společnosti Templářů", která měla ve Svaté zemi vytvořit kolonii připravující cestu pro navracejícího se Krista. Zakládající skupinka opustila Německo 6. srpna 1868 a do Haify dorazila 30. října, tj. dva měsíce po příjezdu Bahá'u'lláha.
78. Popis pohrom, které postihly evropskou část Turecka v rusko-turecké válce 1877-78 viz příloha III knihy King of Glory, str. 460-62.
79. Epistle to the Son of the Wolf, str. 51.
80. Alistair Horne, The Fall of Paris (London: Macmillan, 1965), str. 34.
81. Citováno v Shoghi Effendiho The Promised Day Is Come (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1980), str. 32-33.
82. Citováno v Promised Day, str. 37.
83. Citováno v Promised Day, str. 35.
84. Citováno v Shoghi Effendiho Citadel of Faith: Messages to America 1947-1957 (Wilmette: Bahá'í Publishing Trust, 1980), str. 18-19.
85. Epistle to the Son of the Wolf, str. 14.
86. The Book of Certitude, str. 15.
87. Citováno v Promised Day, str. 83.
88. Citováno v Promised Day, str. 81.
89. Epistle to the Son of the Wolf, str. 99.
90. Citováno v Promised Day, str. 110-11.
91. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 200.
92. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str 254 -255.
93. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 40.
94. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 215.
95. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 196.
96. Tablets, str. 69.
97. Tablets, str. 165 - 67.
98. Epistle to the Son of the Wolf, str. 11. Fráze "Ne Svou vlastní vůlí" je uváděna ve stejném odstavci nad citovaným úryvkem.
99. Bahá'u'lláhův syn Mirzá Mihdí zemřel v roce 1870 ve svých dvaadvaceti letech při náhodném pádu, jenž má svou spojitost s podmínkami, za kterých rodina žila.
100. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 91.
101. God Passes By, str. 94.
102. World Order of Bahá'u'lláh, str. 94 - 96.
103. Gleanings from the Writings of Bahá'u'lláh, str. 228.
104. Tablets, str. 169.
105. Epistle to the Son of the Wolf, str. 11 - 12.
106. Ačkoliv příkaz sultána 'Abdu'l-'Azíze k Bahá'u'lláhově vyhnanství nebyl nikdy oficiálně zrušen, odpovědné politické úřady jej začaly považovat za neplatný. Proto naznačili Bahá'u'lláhovi, že se může usadit za městskými hradbami, bude-li si přát.
107. Tento objekt byl vybudován bohatým křesťanským kupcem z Arábie. Během morové epidemie majitel svůj dům opustil, nejprve jej pronajal a za několik let po Bahá'u'lláhově smrti prodal komunitě Bahá'í. Bahá'u'lláhův hrob se nachází ve svatyni uprostřed zahrad v Bahjí a v současné době je ohniskem poutí Bahá'í.

108. Shnutí této části učení můžeme nalézt v knize World Order, str. 143-157 a v Shoghi Effendiho Principles of the Bahá'í Administration (London, Bahá'í Publishing Trust, 1973). Anglický překlad stěžejního dokumentu Bahá'í Písem, Kitáb-i-Aqdas "Nejsvětější Knihy", vyjde opatřen poznámkami v roce 1992 u příležitosti stého výročí Bahá'u'lláhova skonu.

109. The Advent of Divine Justice, str. 16.

110. Edward G. Browne, A Traveller's Narrative (New York: Bahá'í Publishing Committee, 1930), str. xxxix-xl.